

VOGEL FOTOGRAFIE

Patrick Gijsbers

Fotografie-reizen.nl

Vogel fotografie

Niets uit deze opgave mag worden gekopieerd,
overgenomen of gepubliceerd zonder schriftelijke
toestemming van de auteur en fotografie-reizen.nl.

Index

Gefeliciteerd!.....	- 3 -
Voorwoord	- 4 -
Beginnen met vogelfotografie.....	- 5 -
Goede voorbereiding.....	- 6 -
Apps.....	- 7 -
Maps.me.....	- 8 -
Fototool	- 8 -
Beste tijdstip.....	- 9 -
Fotografeer op het juiste moment.....	- 10 -
Observeer vogels.....	- 11 -
Gebruik van vogelvoer.....	- 13 -
Vogelkijkhutten & fotohutten	- 14 -
Fotograferen vanuit een schuiltent.....	- 16 -
Fotograferen vanuit de auto	- 17 -
Fotograferen vanaf de boot	- 18 -
Juiste kleding	- 19 -
Wat voor lens gebruik je	- 20 -
Statief, monopod of uit de hand?	- 21 -
Fotografeer in RAW	- 22 -
Snel geheugenkaartje.....	- 23 -
Compositie.....	- 26 -
Positieve en negatieve ruimte.....	- 28 -
Positieve ruimte	- 28 -
Negatieve ruimte.....	- 28 -
Vergeet details niet	- 29 -
Maak de foto interessanter.....	- 31 -
Creatieve technieken.....	- 32 -
Beweging inflitsen	- 32 -
Bokeh in de achtergrond	- 33 -
Low key.....	- 34 -
High Key.....	- 35 -
Fotografeer op ooghoogte van de vogel.....	- 36 -
Vliegende vogels.....	- 37 -
Burstmode	- 39 -

Diafragma	- 40 -
Scherptediepte	- 44 -
Wildlifefotografie in Costa Rica!.....	- 48 -
Sluitertijd	- 49 -
ISO	- 51 -
Vibratie reductie/beeldstabilisatie.....	- 54 -
AF Begrenzer	- 55 -
Scherpstelpunt / Autofocus.....	- 56 -
AF-ON / Back Button Focus	- 62 -
ETTR / Belichtingscompensatie	- 63 -
Witbalans.....	- 68 -
Blijf oefenen	- 70 -
Fotoreizen naar Helgoland in winter en zomer.....	- 71 -

Gefeliciteerd!

Met het downloaden van het vogelfotografie e-book van Fotografie-reizen.nl. Wederom zo'n leuk e-book waar je helemaal niets voor hoeft te betalen. Waarom gratis? Omdat wij het leuk vinden om (hobby)fotografen een stap verder te helpen in hun fotografie. Dat doen we uiteraard tijdens onze [fotoreizen](#) en [fotocursussen](#), maar ook via gratis e-books en heel veel leuke fotografietips op onze website. Kijk maar eens op www.fotografie-reizen.nl.

Fotografie-reizen.nl organiseert fotoreizen over de hele wereld, van dichtbij tot ver weg: fotoreizen in [Nederland](#), [Europa](#) en [wereldwijd](#). Landschapsreizen, stedenreizen, cultuurreizen, maar uiteraard ook prachtige wildlifefotoreizen. Voor iedere smaak en iedere portemonnee zit er wel iets bij.

En... of je nu beginner bent of gevorderde, iedereen wordt op zijn eigen niveau geholpen door onze enthousiaste fotografen.

Gaat je camera stuk? Wij hebben een reservecamera bij ons. Ook kan je van ons een statief en filters lenen. We zijn lid van het reisgarantiefonds, het Calamiteitenfonds en de branchevereniging VvKR. Je gaat met ons veilig en vertrouwd op reis.

Onze deelnemers komen altijd enorm enthousiast weer thuis. We hebben niet voor niets een gemiddelde score van 4.9 (van de 5 sterren) op Google.

Ga jij binnenkort ook eens mee?

Veel plezier met het vogelfotografie e-book, geschreven door wildlifefotograaf Patrick Gijsbers.

Yolanda Wals, Fotografie-reizen.nl

Voorwoord

Allereerst wil ik je hartelijk danken voor het downloaden van het e-book vogelfotografie. Met dit boek wil ik je graag een heleboel tips en houvast geven voor het maken van nog mooiere vogelfoto's. Hierbij laat ik zoveel mogelijk onderwerpen de revue passeren, ook zaken waar je waarschijnlijk met het fotograferen van vogels in eerste instantie niet eens direct aan denkt.

Het schrijven van een boek als dit is altijd een flinke uitdaging maar hopelijk ben ik erin geslaagd om je te voorzien van een interessant naslagwerk. Graag zie ik dan ook je mooie eindresultaten terug op bijvoorbeeld onze [facebookpagina](#).

Blijf ook zeker lid van onze Fotografie-reizen.nl nieuwsbrief om in de toekomst nog meer interessante e-books geheel gratis van ons te ontvangen. Ook ontvang je hierin altijd als eerste de informatie over onze nieuwe fotografiebestemmingen in binnen- en buitenland en zie je direct wanneer er weer een nieuwe interessante tip over fotografie op onze website verschenen is.

Wist je trouwens dat ik ook regelmatig [wildlife fotografie workshops](#) geef? Dus mocht je een keer met mij op pad willen, je bent altijd van harte welkom!

Maar voor nu, succes en bovenal veel plezier met het fotograferen van al die mooie vogels.

Patrick Gijsbers

Beginnen met vogelfotografie

Als je start met vogelfotografie is de beste optie om eerst gewoon dicht bij huis te beginnen. In je tuin of in een park om de hoek zitten altijd verschillende soorten vogels. Met name de vogels die rondom huis zitten zijn soorten, die zich over het algemeen eenvoudig laten fotograferen. Rondom het huis en in parken vind je veel merels, koolmeesjes, pimpelmeesjes, roodborstjes en mussen. In parken heb je naast de gebruikelijk zangvogels ook vaak diverse soorten eenden, koeten en ganzen. Deze vogelsoorten zijn aardig gewend aan de nabijheid van mensen en zijn daarom vaak een gewillig onderwerp om op te oefenen. Zodra je de instellingen en camera beheerst kan je lekker op pad.

Nadat je een serie foto's hebt gemaakt, bekijk ze dan ook aandachtig op de computer. Mochten er dingen niet goed zijn qua scherpte of belichting probeer dan te achterhalen wat hier de reden van is. Is de sluitertijd snel genoeg? Heb je het juiste diafragma gebruikt? Klopt de scherptediepte? Klopt het scherpstelpunt? Is de ISO te laag?

Je zult zien dat wanneer je de camera beter en beter beheerst en regelmatig je foto's kritisch bekijkt, je grote stappen vooruit maakt. En vooral niet opgeven en doorgaan.

Goede voorbereiding

Er zijn meerdere manieren om op pad te gaan om vogels te fotograferen. Je kunt naar vogelkijkhutten, fotohutten, vanuit de auto fotograferen of al wandelend fotograferen. Waar je ook fotografeert, succes behaal je vooral door een goede voorbereiding.

Als je besloten hebt om watervogels te gaan fotograferen ga je logischerwijs niet naar een bos. Bepaal dus vooraf goed wat je wilt gaan fotograferen. Zoek uit waar je de beste kans hebt om bepaalde vogelsoorten te vinden. In wat voor omgeving komt de vogel voor? Houden de vogels zich op in of bij het water? Wat voor voedsel eten ze en komt dat voor in de omgeving waar je naar toe wilt gaan? Wat voor geluid maken de vogels?

De meeste vogels hoor je meestal eerder dan dat je ze ziet. Het spotten van vogels doe je dus niet alleen met je ogen maar ook zeker met je oren. Als je specifiek op zoek gaat naar een bepaalde soort, is het dus ook handig om te weten hoe deze soort klinkt, zodat je hem herkent als je hem hoort.

Als je op zoek gaat naar specifieke vogels kijk dan ook zeker op de website www.waarneming.nl of www.waarnemingen.be . Op deze website kan je specifiek zoeken op soorten en de regio's waar ze het meest zijn waargenomen door middel van gepubliceerde kaartjes.

Op bovengenoemde sites kan je ook je eigen waarnemingen plaatsen. Je krijgt dan uiteindelijk ook een steeds langer wordende lijst van de soorten vogels, die je hebt waargenomen. Plaats alleen nooit de broedlocaties van vogels om verstoringen te beperken. Zeker als het gaat om de meer zeldzame soorten. Niet elke fotograaf plaatst helaas het belang van de vogel voor het maken van de mooie foto. Maar gelukkig doe jij dat wel.

Een andere goede site voor Nederland is de [Vogelatlas](http://Vogelatlas.nl). Ook hier is veel informatie te vinden over vogels en waar ze te vinden zijn.

Apps

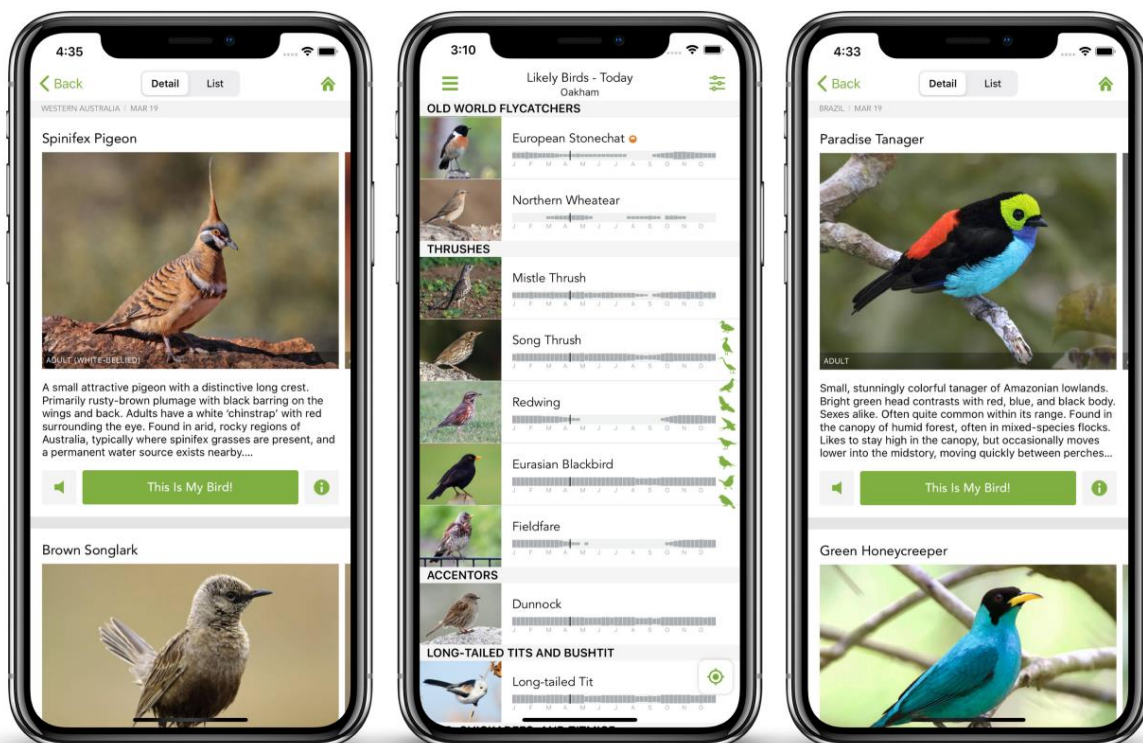
Bij een goede voorbereiding behoort ook gebruik van goede apps. Hieronder vind je enkele interessante apps die jou verder kunnen helpen.

Merlin

Een fantastische gratis app is Merlin. Na installatie van de App op je telefoon kan je diverse *birdpacks* downloaden, waarin nagenoeg alle vogels van deze regio terug te vinden zijn. Zo ook bijvoorbeeld alle vogels van Europa. De app heeft tevens fotoherkenning. Weet je niet het soort vogel dat je gefotografeerd hebt dan kan je een afbeelding hiervan uploaden in Merlin, waarna de App met vrij grote zekerheid aangeeft om wat voor vogel het gaat. Vaak gaat dit zelfs al goed als je gewoon een foto maakt met je smartphone vanaf het schermje van je camera. Naast foto's heeft de Merlin-app ook nog eens van de meeste vogelsoorten geluidsopnames van de zang, waardoor het herkennen nog eenvoudiger wordt.

Een ander voordeel van Merlin is dat je dus niet meer de hele dag een veldgids mee hoeft te zeulen. Camera-apparatuur is al zwaar genoeg. Deze app is beschikbaar voor zowel iOS als Android.

Klik [hier](#) voor de site van Merlin.

Maps.me

Eveneens een gratis app, die veel weg heeft van Google Maps. Het voordeel van Maps.me ten opzichte van Google Maps is dat veel meer wandelpaden staan aangegeven in de App en ook veel vogelkijkhutten zijn erin te vinden. Mocht je een interessante fotolocatie hebben gevonden dan kan je deze locatie simpelweg voor jezelf markeren en altijd weer terugvinden.

De kaarten zijn op basis van Openstreet Maps en worden zeer regelmatig geüpdatet. De app is beschikbaar voor zowel iOS als Android.

Klik [hier](#) voor de Maps.me website.

WeatherPro

Ook met vogelfotografie is het altijd prettig om te weten hoe de weersverwachtingen zullen zijn. WeatherPro is een goede en uitgebreide weerapp die je altijd op de hoogte houdt.

Deze app is beschikbaar voor zowel iOS als Android.

Klik [hier](#) voor de WeatherPro website.

Fototool

Een gratis app voor Android waarbij je de beschikking krijgt over allerlei handige tools om dingen te berekenen voor je camera. Zo heeft Fototool onder meer een Depth of Field calculator om je scherptediepte te berekenen. De app is te verkrijgen via de Android Appstore.

Beste tijdstip

De eerste uren na zonsopkomst en de laatste uren voor zonsondergang zijn qua licht de beste tijden om op pad te gaan voor vogelfotografie. De zon staat laag, geeft een warme kleur en zorgt voor een mooie gouden gloed. Je zult dus al vóór dat de zon opkomt op locatie moeten zijn om foto's te maken met het mooie licht. En ook enkele uren voordat de zon weer onder gaat moet je weer op locatie zijn.

Dat wil niet zeggen dat je de rest van de dag geen vogels kunt gaan fotograferen. Wil je het gedrag van de vogel vastleggen dan is elk moment prima. Rond zonsopkomst en voor zonsondergang gaan vogels op zoek naar voedsel. Wat er op de rest van de dag gebeurt, is afhankelijk van de periode van het jaar. In het voorjaar, wat voor vogelfotografie zonder twijfel de beste periode is, baltsen veel vogels om indruk te maken op het andere geslacht, er worden nestjes gebouwd en er wordt voedsel gezocht voor de jongen. Er is altijd wat te beleven. Ook dit soort gedrag is prachtig om vast te leggen en gebeurt vaak gedurende de dag. Wel is het fotograferen van vogels op het midden van de dag vaak een stuk lastiger door het harde licht van de felle zon. De contrasten op de foto zijn dan behoorlijk hoog.

De zomerperiode is wellicht de minst aantrekkelijke periode. Het is vroeg licht. Vogels zijn dan erg vroeg actief en je moet voor dag en dauw op pad. Veel vogels zitten dan ook in de rui en trekken zich overdag wat meer terug. De herfstperiode is opnieuw een hele mooie periode voor fotografie. De overwintersaars arriveren in deze periode in grote aantallen.

Grote Bonte Specht in de vroege ochtend – Nikon Z 7II – 340mm – f/6.3 – 1/1000 – ISO3200

Fotografeer op het juiste moment

Als je een vogel fotografeert, wil je de vogel in een mooie houding op de foto. Een vogel die van je weggijkt of een vogel vanaf de achterzijde levert in de meeste gevallen geen heel mooi plaatje op.

Dus zodra je een vogel in het vizier hebt, blijf je door de zoeker kijken en zodra de vogel in een goede positie zit, druk je pas af. Elke houding tussen, van de kop naar links kijkend, naar je toe kijken en naar rechts kijkend is goed. Elke houding van de kop die van je weg kijkt is meestal geen geslaagde foto.

Deze spotlijster kijkt op de foto van de kijker af en is daarmee direct al minder interessant. Wat de foto nog enigszins overeind houdt is de juiste compositie met de kijkrichting naar rechts in de richting waarnaar de vogel toe kijkt.

Galápagosspotlijster – Ecuador – Sony SLT-A65V – 400mm – f/5.6 – 1/1000 – ISO 800

Observeer vogels

Vaak wil je dichterbij een vogel komen, om deze nog beter op de foto te kunnen zetten. Het allerbelangrijkste wat je hierbij altijd in het achterhoofd moet houden, is dat je moet proberen om de vogel absoluut niet te verstoren in zijn dagelijkse bezigheden en ook niet de hele omgeving plat te walsen op zoek naar het perfecte plaatje. En, zoals verderop in het hoofdstuk scherptediepte beschreven wordt, hoe dicht je bij een vogel komt des te minder scherptediepte je hebt. Dus... het is niet altijd nodig om zo dicht mogelijk bij de vogel te komen.

Mocht de mogelijkheid er wel zijn om de vogel dichtbij te benaderen, doe dit dan niet door gewoon recht op de vogel af te lopen. Dit komt dreigend over waardoor de vogel al snel weg zal vliegen. Zeker als je met meerdere fotografen bent. Je kunt al makkelijker dichterbij komen door zijwaarts te lopen al kijkend naar de vogel door de camera. Maar geef vogels ook de tijd om even aan je te wennen. Ren er niet meteen als een dolle op af.

Deze Jan van Gent maakte telkens dezelfde vluchtroute om terug te keren naar zijn nest op de grond. Door het herkennen van het patroon was het heel eenvoudig om te bepalen waar de vogel zou gaan landen om vervolgens deze foto te maken.

Jan van Gent tijdens de Fotoreis [Helgoland](#) - Nikon D810 - 210mm - f/8 - 1/800 - ISO200

Toch is de beste mogelijkheid om vogels goed op de foto te krijgen vooral geduld. Vogels blijven veelal in dezelfde omgeving en komen vaak terug op dezelfde plek. Blijf dus vaak wat langer op dezelfde plek, ook al ben je zichtbaar voor de vogels, als ze zien dat je geen gevaar voor ze bent, trekken ze zich al snel niets meer van je aan en gaan ze rustig verder met hun dagelijkse bezigheden.

Observeer goed het gedrag van vogels. Wat doen ze? Waar gaan ze zitten? Veel vogelsoorten hebben een favoriet stekje om elke keer opnieuw te gaan zitten. Een groot aantal vogels uit de vliegenvanger-familie doet dit bijvoorbeeld. Wat voor vliegroutes gebruiken ze. Door dit gedrag goed in de gaten te houden, kan je veel beter inspelen op situaties om uiteindelijk die topfoto te maken.

Als je ziet dat de vogel op een nest zit, houd dan voldoende afstand van het nest en doe geen poging om dichterbij te komen. Ook al is het verleidelijk om de eieren of de jongen op het nest op de foto te zetten. Doe het niet. Eieren moeten een bepaalde minimumtemperatuur behouden om uit te komen. Verstoor je het nest en blijven de volwassen vogels te lang weg, dan ben je er verantwoordelijk voor dat deze jongen nooit geboren zullen worden. Als er al jongen zijn en je verstoort/verjaagt de ouders, zijn de jongen kwetsbaar plus krijgen ze geen voedsel. De jongen moeten de hele dag door namelijk gevoerd worden om te overleven.

Veel vogels hebben vaak een vaste plek waar ze vaak naar terug keren. Zo hebben IJsvogels vaak enkele vaste plekken om op vis te jagen.

Amerikaanse reuzenijsvogel in de Pantanal tijdens de Fotoreis [Brazilië](#) – Nikon D810 – 400mm – f/5.6 – 1/1250 – ISO320

Gebruik van vogelvoer

Veel fotografen maken helaas te pas en te onpas gebruik van voer om vogels te lokken. Al snel hoor je dat het geen kwaad kan om bijvoorbeeld eenden of meeuwen te lokken met brood. Het tegendeel is waar. Brood bevat te veel zouten en zijn uiteindelijk schadelijk voor de nieren van vogels. Als het brood dan ook nog eens beschimmeld is dan kunnen de gevolgen nog groter zijn. Daarnaast vervuult voer het water. Voor meer informatie hierover klik [hier](#).

Ook vogelzaad achter takken verstoppen om vogels te lokken is niet te adviseren. Niet alle zaden worden door alle vogels gegeten en de zaden kunnen ontkiemen met als gevolg dat er plantensoorten gaan groeien die helemaal niet in dat gebied thuishoren. Inheemse plantensoorten, waarvan de vogels hun voedsel krijgen, worden hierdoor soms verdrongen.

Vogels zijn tevens gek op pindakaas. Maar in pindakaas uit de supermarkt zit net zoals in brood te veel zouten. Er is speciaal vogelpindakaas zonder zouten verkrijgbaar, die wel geschikt is en verschillende voedzame toevoegingen heeft zoals meelwormen. Maar, wil je gebruik maken van vogelvoer, doe dit dan alleen in je eigen tuin en alleen het juiste voer in de juiste periode die door de vogelbescherming geadviseerd wordt. Je kunt dit terug vinden op hun website [Vogels voeren | Vogelbescherming](#). Ook kan je hier allerlei soorten voeding aanschaffen.

Vogelkijkhutten & fotohutten

Een van de volgende stappen om aan de slag te gaan met vogelfotografie zijn de openbare vogelkijkhutten. Op internet zijn eenvoudig diverse vogelkijkhutten te vinden vanwaar je vanuit een beschutte omgeving prima aan de slag kunt met vogelfotografie. Deze openbare kijkhutten zijn vaak eigendom van natuurbeheerorganisaties. Nadeel van de vogelkijkhutten is natuurlijk wel dat je het deelt met andere mensen en dat er ook vaak mensen komen die gewoon even komen kijken en geen rekening houden met anderen en luid pratend de hutten betreden. Op de website <https://vogelkijkhut.nl> vindt je een overzicht van een groot aantal vogelkijkhutten in Nederland. Op www.natuurenbos.be zijn vogelkijkhutten in België te vinden.

Een openbare vogelkijkhut is vaak eigendom van natuurbeheerorganisaties. Iedereen mag vanuit zo'n hut fotograferen. Maar het kan er soms druk zijn.

Een andere optie is om gebruik te maken van privé-fotohutten. Deze hutten schieten momenteel als paddenstoelen uit de grond. Fotohutten staan op privéterreinen en kunnen voor een hele dag of soms voor dagdelen worden afgehuurd. Fotohutten zijn er in diverse kwaliteiten. Eenvoudige hutten tot luxe hutten met verwarming en toilet. Op <https://fotohutfotografie.nl/> zijn een flink aantal fotohutten te vinden in Nederland en België. Een vogelhut kan je alleen of met bijvoorbeeld een of twee fotovrienden huren.

Bij fotohutten worden vogels vaak gelokt met allerlei soorten voer. Dit voer wordt alleen door de eigenaren van de fotohutten geplaatst en is voer die geschikt is. Ga dus niet zelf voeren. Het voordeel van een fotohut is dat door het beschikbaar stellen van voedsel er vaak veel en ook veel soorten vogels te vinden zijn. Je hebt al snel een hele serie mooie foto's. Nadeel is wel dat vaak door de setting op de foto te zien is, dat deze geschoten is vanuit een fotohut.

Een typische setting voor een privé-vogelhut: een bak met water voor een mooie spiegeling, aangekleed met mos en takken.

Fotograferen vanuit een schuiltent

Wil je het echt heel serieus gaan aanpakken dan kan je op zoek gaan naar een schuiltent. Een schuiltent is verkrijgbaar in allerlei soorten en maten. Ze zijn gecamoufleerd en de betere tenten zijn wind en waterdicht.

Het voordeel van een tent als deze is dat vogels al heel snel de nabijheid van de tent accepteren en weer verder gaan met hun dagelijkse bezigheden. Mocht je gebruik maken van een schuiltent zorg er dan voor dat je er 1 hebt met een kijkhoek van 360 graden zodat je helemaal rondom kunt fotograferen. En eentje met voldoende ruimte binnenin zodat je ook nog je spullen kwijt kunt.

Schuiltent mee, stoeltje mee, koffie bij de hand en je kunt comfortabel fotograferen in je eigen mobiele fotohut. Hoe mooi is dat.

Fotograferen vanuit de auto

Een prima mogelijkheid om vogels te fotograferen is vanuit de auto. Vanaf rustige landweggetjes of zandpaden naast open velden kan je regelmatig roofvogels fotograferen. En ook is het op verschillende plekken mogelijk om redelijk dicht aan het water te parkeren. Voor veel vogels gaat er van auto's minder gevaar uit dan van mensen, dus het is een perfecte mogelijkheid om 'ongezien' te fotograferen.

Parkeer je auto zo dat je goed zicht hebt op de plek waar de vogels zitten. Hou uiteraard je raam open al voordat je stopt om te gaan fotograferen en gebruik een rijstzak om je camera te laten rusten op de deurpost. Heb je geen rijstzak dan zou je het portier kunnen beschadigen. Mocht je geen rijstzak bij de hand hebben, dan kan je bijvoorbeeld ook een kussentje of een shirt gebruiken. Rijd uiteraard niet met de auto de berm in, maar blijf op de weg.

Fotograferen vanaf de boot

Ook vanaf de boot is het prima vogels fotograferen. Zit je op een kleine boot op smallere rivieren dan heb je altijd te maken met het deinen van de boot en zal je met je sluitertijd omhoog moeten om die haarscherpe foto's te kunnen maken.

Vaar je op open zee met een grotere boot dan is het zeker de moeite waard om de camera erbij te pakken. Vaak zie je dat achter de boot diverse soorten zeevogels zoals meeuwen en stormvogels meevliegen. Vaak hangen de vogels achter of naast de boot in de hoop dat er visjes aan het wateroppervlakte verschijnen door de stuwing van de boot. Het mooie hiervan is dat deze vogels vaak in ongeveer dezelfde snelheid als de varende boot meevliegen. Dit maakt het fotograferen van deze soorten vogels in vlucht een stuk eenvoudiger.

Deze pelikaan vloog op ongeveer gelijke snelheid mee met de boot. Hierdoor was het vrij eenvoudig om de vogel in vlucht vast te leggen.

Roze Pelikaan in Walvisbaai Namibië - Nikon D810 - 400mm - f/5.6 - 1/80000 - ISO 640

Juiste kleding

Het dragen van juiste, donkere kleding, is met het fotograferen van vogels te adviseren. Het hoeft niet persé camouflagekleding te zijn maar draag geen kleding met felle kleuren. Vogels in tuinen en parken trekken zich daar weinig van aan, maar vogels in rustigere gebieden, die minder gewend zijn aan mensen, zijn hier wel 'gevoeliger' voor.

Het is zeker niet zo dat met camouflagekleding of donkere kleding de vogel niet doorheeft dat er mensen in de buurt zijn. Hij denkt zeker niet dat er een struik met een camera loopt. Maar van felle kleuren gaat van nature meer gevaar uit richting vogels en dieren in het algemeen.

Daarnaast is het handig om te zorgen voor kleding met voldoende zakken, zodat je veel handige accessoires direct bij de hand kunt hebben, zoals extra accu's, geheugenkaartjes, lensdoekjes en een regenhoes om je camera te beschermen tegen regen.

Ook kan waterdichte/waterafstotende kleding handig zijn, omdat je wellicht regelmatig op de grond zult zitten of liggen om te fotograferen. Neem eventueel een vuilniszak of matje mee zodat je op de grond kunt zitten of liggen om te fotograferen. In de praktijk zal je echter de moeite hiervoor niet zo snel nemen omdat dit tijd kost, en de vogel niet rustig blijft wachten tot jij eindelijk eens klaar bent met het voorkomen dat je vies wordt.

Wat voor lens gebruik je

De beste lens om te gebruiken voor vogelfotografie is de telelens. Om vogels groot genoeg op de foto te krijgen is een lens van minimaal 300mm te adviseren. Maar meer millimeters zijn zeker een voordeel om de vogels dichterbij te krijgen.

Qua telelenzen zijn er twee soorten gebruikelijk. De meer betaalbare zijn de telezoomlenzen die een variabel bereik hebben van bijvoorbeeld 80 tot 400mm en 200 tot 600mm. De andere optie is een telelens met een vast brandpunt. Je kunt hiermee dus niet verder in- of uitzoomen, maar bent gebonden aan een vast aantal millimeters, bijvoorbeeld 300, 400 of 600mm. Het voordeel van de telelens met een vast brandpunt is, dat de foto's vaak nog net wat scherper zijn, er minder kans is om stof op de sensor te krijgen door aanzuigende lucht van het zoomen en de telelens met een vast brandpunt vaak een grotere lichtsterkte (lagere diafragmagetal) heeft. Een nadeel is dat deze lenzen vaak de hoofdprijs kosten. Telezoomlenzen zijn veelal goedkoper.

Een andere optie is om eventueel een teleconverter aan te schaffen. Meest gebruikelijk is de 1.4x en de 2x converter. Hierbij wordt bijvoorbeeld een 200mm lens 280mm of 400mm. Een teleconverter is vele malen goedkoper dan een telelens maar heeft ook weer zijn beperkingen. Niet elke converter werkt goed met elke camera en lens samen. Zo kan het voorkomen dat je niet meer automatisch kunt scherpstellen en dat dit handmatig moet. Met vogelfotografie niet echt een optie. Mocht het scherpstellen wel gaan, dan is er een kans dat er een vertraging in het scherpstellen ontstaat.

Ook gaat de teleconverter ten koste van licht en kan dit zelfs een tot twee stops licht kosten. Je minimale diafragma wordt vaak hoger, bijvoorbeeld f/8 of f/9. Als de lichtomstandigheden goed zijn dan kan het echter wel een goede aanvulling zijn. Hoewel een converter dus een goedkopere oplossing is, is dit zeker altijd niet de beste optie.

Statief, monopod of uit de hand?

Teledenzen zijn vaak zwaar en uit de hand fotograferen is op zich een uitdaging. Door de beeldstabilisator en snelle sluitertijd is het op zich prima mogelijk om uit de hand te fotograferen. Zonder statief heb je de meeste mobiliteit om snel te kunnen reageren op de activiteit van de vogels. Maar mocht je de mogelijkheid hebben dan is het gebruik van een statief zeker te adviseren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan vogelkijkhutten en sommige fotohutten. Een goede tussenweg is een monopod. Deze eenpootstatief zorgt voor meer flexibiliteit dan een statief met 3 poten (tripod). Waar je een statief eerst moet opstellen, kan je een monopod uitgeklaapt laten, zodat je direct kunt gaan fotograferen en toch meer stabiliteit hebt dan wanneer je uit de hand schiet. Voordat je een statief hebt opgesteld is de vogel waarschijnlijk al gevlogen. Mocht je toch een statief gebruiken, schroef dan altijd het statief onder de telelens en niet onder de camera zelf.

Een andere goede optie om te gebruiken in een vogelkijkhut of bijvoorbeeld tijdens een safari is een bonenzak. Een stevige zak die je kunt vullen met bonen of bijvoorbeeld rijst, die zorgt voor een stabiele ondergrond. Ook als je vanaf de grond fotografeert is dit een prima optie.

Fotografeer in RAW

Waarschijnlijk is het al vaak gezegd en heb je het al vaak gelezen. Fotografeer altijd in RAW. Altijd. Je camera slaat in een RAW-bestand enorm veel extra data op ten opzichte van een JPEG-bestand, wat de nabewerking altijd ten goede komt. Toch fotograferen veel mensen nog steeds in JPEG met verschillende excuses. JPEG heeft kleiner formaat. Ik doe niet aan nabewerking. Ik wil meteen mijn foto kunnen plaatsen op social media. Een foto moet meteen goed zijn. Het laatste is natuurlijk een mooi streven. Maar door te fotograferen in RAW kan die toffe foto met een simpele nabewerking misschien een prijswinnaar worden.

Veel vogels hebben een zwart of wit verenkleed, sommige soorten zelfs beide. En juist zwart en wit zal je op de foto vaak terug zien als een effen zwart of wit vlak. Je mist vaak detail in de veren. Fotografeer je in JPEG dan mis je de nodige data om details weer terug te brengen in de veren en je foto een stuk beter te maken. Schiet dus in RAW en je kunt deze details herstellen, want de benodigde data hiervoor is dus aanwezig.

Veel camera's bieden de mogelijkheid ook om de foto zowel als RAW en JPEG op te slaan. Voor het fotograferen van vogels is het toch handiger om alleen in RAW te fotograferen. De foto opslaan in zowel RAW als JPG formaat zorgt ervoor dat je camera meer vergt van je buffer in het geheugen van je camera. En als je vogels in vlucht fotografeert, schiet je al snel een hele serie achter elkaar, waardoor je buffer in het geheugen te snel vol zit en niet meer snel genoeg wegschrijft. Hierdoor kan je net je ultieme vogel-in-vlucht foto mislopen.

Snel geheugenkaartje

Voor het fotograferen van vogels zijn snelle geheugenkaartjes essentieel. Hoe sneller, hoe beter. Zoals aangegeven in de vorige twee hoofdstukken schiet je, met name bij vogels in vlucht, vaak een hele serie achter elkaar. Hoe sneller de foto op je geheugenkaart is weggeschreven, hoe sneller je camerabuffer weer leeg is om de volgende foto erin op te slaan. Bespaar dus voor vogelfotografie niet op je geheugenkaartjes.

Belangrijk bij geheugenkaarten is om te kijken naar de maximale schrijfsnelheid. Op veel geheugenkaarten, zoals de 128GB SanDisk SD kaart op de foto, staat alleen de maximale leessnelheid vermeld. In dit specifieke geval leest de kaart maximaal 300MB per seconde. De schrijfsnelheid van deze kaart ligt op 260MB per seconde.

De aangegeven snelheid is overigens niet de snelheid, waarmee de kaart continue de data leest of wegschrijft. Maar de maximale snelheid die kaart kan behalen.

De snelheid waarmee de data gelezen wordt, is van ondergeschikt belang. Dit gebruik je namelijk pas ná het fotograferen, en niet tijdens het fotograferen. Voor fotografie is de snelheid waarmee de data wordt weggeschreven het belangrijkste.

Op de kaarten staan ook diverse codes vermeld. Zoals hier de letter C met daarin het getal 10. Deze waarde staat voor de minimale gegarandeerde schrijf- en leessnelheid. Hierbij bestaan classes 2, 4, 6, 8 en 10. Houd voor fotografie gewoon altijd de hoogste waarde aan.

De U is een andere vorm om de snelheidsklasse aan te geven. De U staat voor UHS – Ultra High Speed. Ook hiervoor geldt dus dat het een gegarandeerde minimale schrijf- en leessnelheid heeft. In de U classes heb je momenteel U1 of U3. Ook hier is de regel, hoe hoger het getal hoe beter.

Check vooraf de soorten kaarten die geschikt zijn voor

je camera. Een oudere camera kan wellicht niet overweg met de snelste geheugenkaartjes. Het kan dan zelfs zijn, dat een sneller kaartje trager wordt dan het snelste kaartje wat wel goed functioneert in de camera.

Verschillende geheugenkaarten hebben bijvoorbeeld ook de aanduiding 100x, 633x of 1066x. Dit is een verwijzing naar de snelheid waarop een CD-Rom zijn data leest. Deze snelheid is 150kb/s wat gelijk staat aan 1x. De 100x leest de data dus met 15MB/s. 633x komt dan op 95MB/s en 1066x op 160MB/s.

Oudere camera's maken vaak gebruik van Compact Flash kaarten. De huidige trend lijkt dat de SD kaart meer en meer vervangen gaat worden door de nog snellere Compact Flash express (CFexpress) geheugenkaarten. Hierbij worden al leessnelheden van 1700MB per seconde en schrijfsnelheden van boven de 1400MB per seconde gehaald met een opslagcapaciteit van 1TB.

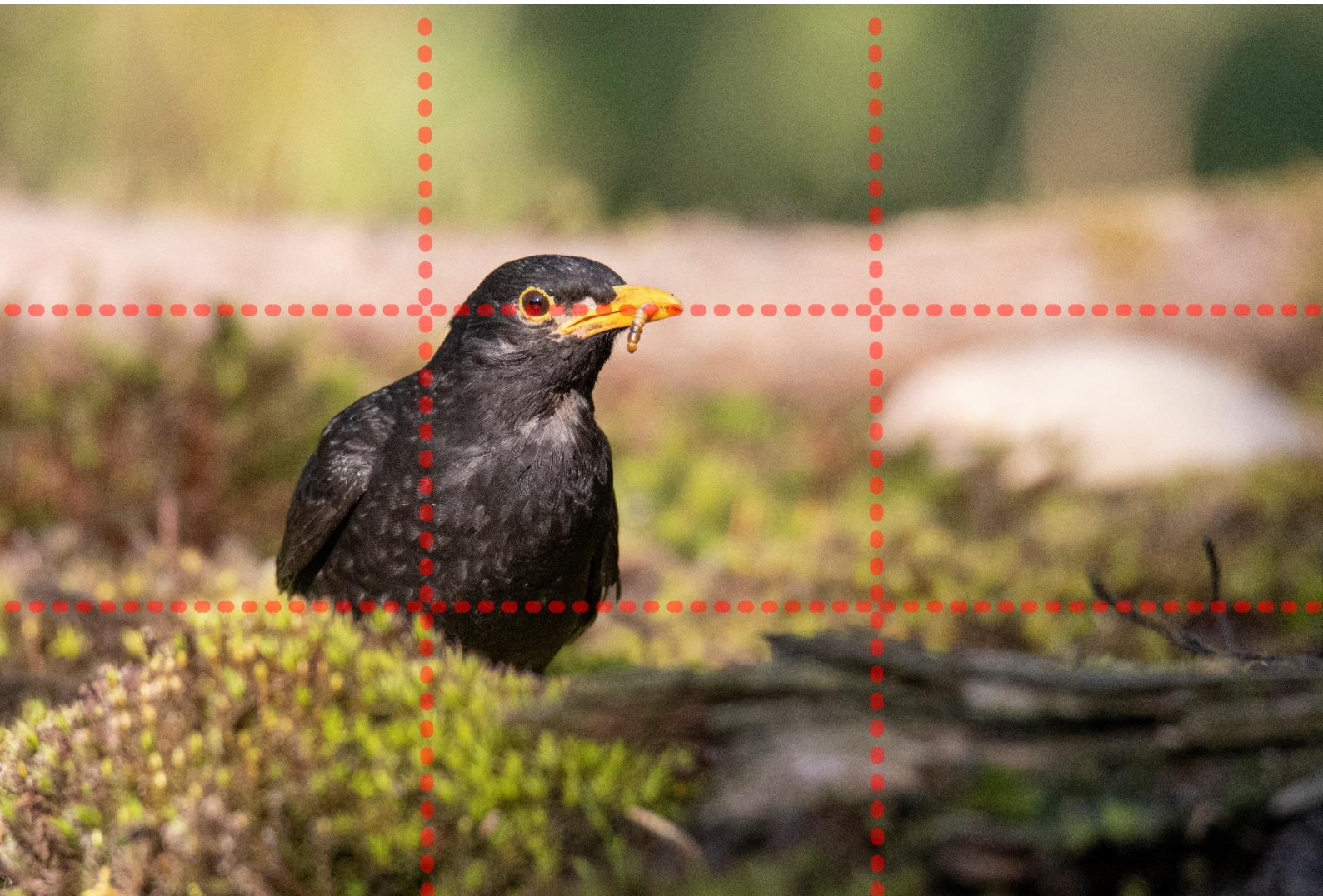

Compositie

Als je de foto gemaakt hebt, is de compositie van de foto altijd van belang. Ook met vogelfotografie probeer je zoveel mogelijk de regel van 3 in acht te nemen. Doordat vogels niet snel stilzitten is het met vogelfotografie vaak wat lastiger om al tijdens het fotograferen de compositie in acht te nemen. Als dit niet lukt, is de beste optie om het scherpstelpunt in het midden te houden en de vogel in het midden van de foto te fotograferen. Tegenwoordig zijn de resoluties door het hoge aantal megapixels van een camera groot genoeg om later een goede uitsnede te maken voor een mooie compositie.

Met het maken van de compositie is het belangrijk om de kijkrichting van de vogel in acht te houden. Kijkt de vogel naar links op de foto zet hem dan in de uitsnede op ongeveer $1/3^e$ aan de rechterkant van de foto. Kijkt de vogel naar rechts op de foto, zoals onderstaande merel, zet hem dan in de uitsnede op ongeveer $1/3^e$ aan de linkerkant van de foto. Dit maakt een foto direct een stuk interessanter, mede omdat je ook een stuk van de leefomgeving van de vogel zelf laat zien.

Merel - Nikon Z 7II - 600mm - f/7.1 - 1/1600 - ISO2500

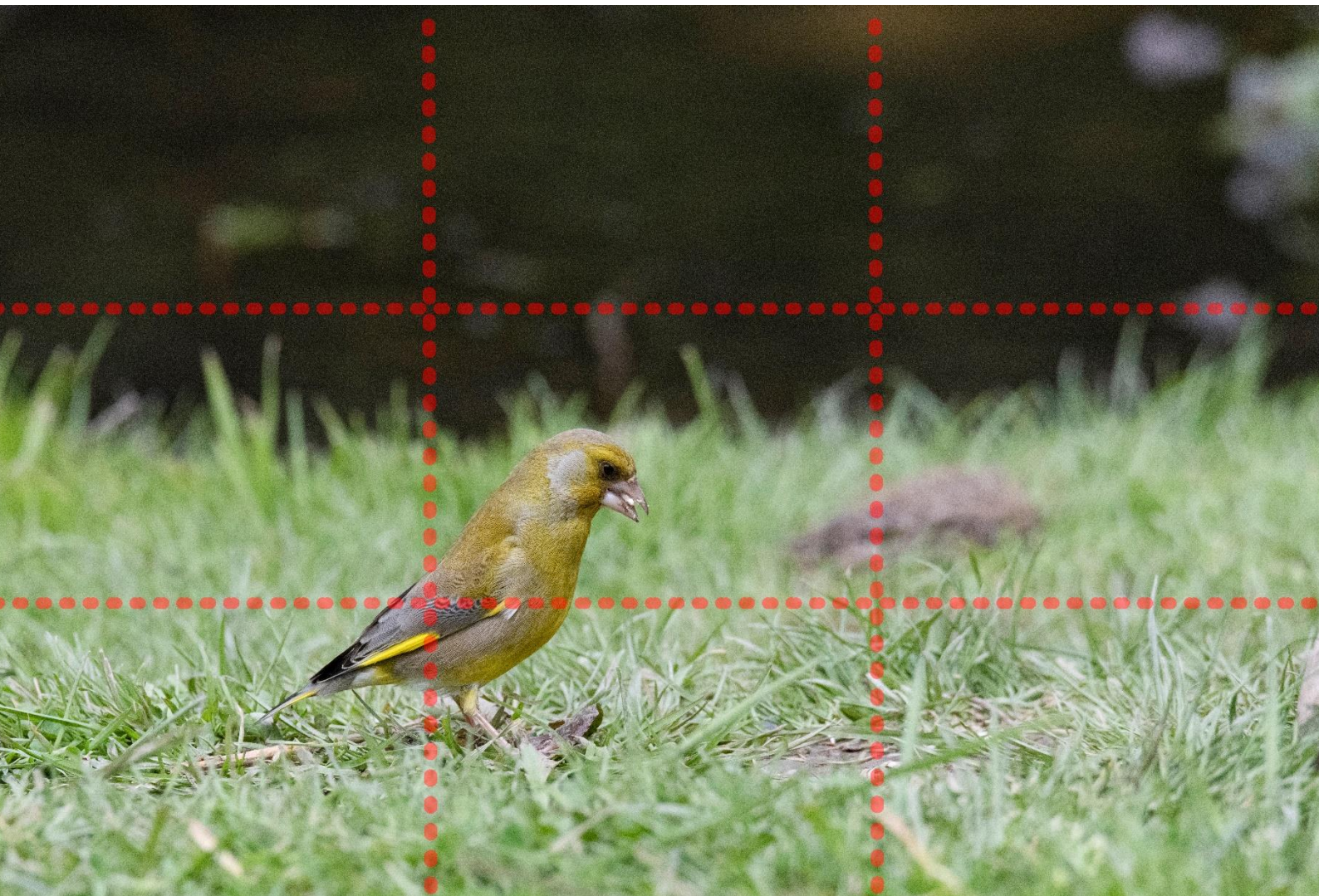

Als een vogel op een tak zit of, zoals de groenling op onderstaande foto op de grond, dan is het bijna altijd te adviseren om deze tak of de plek waar de vogel op de grond zit op ongeveer $1/3^e$ van de onderkant te plaatsen. Bij vogels in vlucht geldt de regel van 3 eigenlijk net zo. Dan kies je er trouwens vaak voor om de vogels op $2/3^e$ hoogte te zetten.

Een regel van 3 is overigens geen verplichting maar een hulpmiddel. Mocht je hier om een of andere redenen van af willen wijken kan dat natuurlijk altijd. Stel dat je een vogel hebt gefotografeerd die aan het water zit om wat te drinken en je hebt de vogel ook prachtig in reflectie dan kan je er natuurlijk voor kiezen om de vogel juist wel in het midden te zetten.

Maak het kader rondom de vogel ook zeker niet te krap, dit maakt een foto vaak saai. Zorg dus altijd voor ruimte. Het is altijd interessant om wat van de leefomgeving van de vogel te laten zien, hoe onscherp deze ook is. De gaai op de volgende pagina is vrij strak ingekaderd waardoor het een vrij saaie foto wordt, naast het feit dat het licht op het moment dat de foto genomen werd, ook niet erg mooi was.

Groenling - Nikon Z 7II - 500mm - f/9 - 1/2000 - ISO2500

Positieve en negatieve ruimte

Positieve ruimte

Dit betekent dat het onderwerp beeldvullend in je foto staat. Dit wordt vooral gebruikt door vogelaars, bij wie het gaat om het vastleggen van weer een nieuwe vogelsoort en waarbij de manier waarop niet interessant is. Fotografisch is het echter mooier om een vogel wat meer ruimte te geven.

Negatieve ruimte

Hierbij komt de vogel klein in beeld net daaromheen een rustige, lege ruimte. Door die lege ruimte word je blik toch direct naar de vogel getrokken, ondanks dat deze klein in beeld staat. Op deze manier laat je direct ook wat van de leefomgeving van de vogel zien.

Een foto met een 'negatieve ruimte'. De vogel is klein in beeld, maar door de negatieve ruimte, word je blik toch als eerste naar de vogel getrokken.

Vergeet details niet

Ga ook eens voor detailfoto's. De kop van een vogel is vaak interessant en het is ook niet altijd nodig om de gehele kop van het dier op de foto te zetten. Je kunt dus ook op een klein deel van de kop scherpstellen waarbij je uiteraard wel moet zorgen dat de ogen scherp zijn.

Het is daarnaast ook niet noodzakelijk om altijd op het hoofd scherp te stellen. Je zou er bijvoorbeeld ook voor kunnen kiezen om een detailfoto te maken van de klauwen van een roofvogel of, zoals de foto op de volgende pagina, de staart van een pauw. Je hebt zo slechts een klein deel van de vogel op de foto, maar toch is het herkenbaar dat het om een vogel gaat.

Detail van de prachtige kop van een Jan van Gent. Deze foto is gemaakt tijdens de [fotoreis naar Helgoland](#) in de zomer.

Maak de foto interessanter

Probeer een foto altijd interessant te maken. Een foto moet de interesse van de kijker opwekken. Een van de mogelijkheden om dit te doen is om naast een onscherpe achtergrond, ook een onscherpe voorgrond te creëren, waar je dus doorheen kijkt. Bloemen in je voorgrond, die je door gebruik te maken van een laag diafragma (groot gat), onscherp maakt, geven de foto vaak net iets extra's.

Op onderstaande foto zie je een papegaiduiker welke een vage, maar herkenbare voorgrond heeft. Dit effect krijg je door op een korte afstand vanachter de bloemen te fotograferen en vervolgens scherp te stellen op de vogel met een laag diafragma.

Creatieve technieken

Er zijn diverse technieken om vogelfotografie creatiever te maken. Of dit iets voor jou is, zou je moeten uitproberen. Hieronder laten we een paar voorbeelden zien. Misschien doe je leuke ideeën op.

Beweging inflitsen

Door te flitsen op het tweede gordijn (rear) bij gebruik van een langere sluitertijd, krijg je een combinatie van beweging en een bevroren beeld. Belangrijk is dat je de sluitertijd instelt op het tweede gordijn in plaats van het eerste gordijn (wat standaard op je camera ingesteld is), omdat je anders eerst je beeld befrist en er vervolgens een beweging overheen krijgt. Je wilt het net andersom. Eerst de beweging en dan op het eind van je sluitertijd de beweging bevroren. Dit effect is wel even flink oefenen. Let overigens wel op dat je de vogels niet schaadt met het flitslicht. Zorg dus dat het flitslicht niet te fel is.

Bokeh in de achtergrond

Maak gebruik van bokeh in je achtergrond. Bokeh is in feite de onscherpte in je foto, maar bij lichtpuntjes in je achtergrond krijg je door te diafragmeren (lager F-getal) mooie bokeh-bolletjes. De vorm van de bokeh-bolletjes is afhankelijk van het aantal lamellen van het diafragma in je lens. Gebruik van bokeh in je foto zorgt vaak voor een wat dromerige sfeer in je foto.

Onder: De schittering van de zee in de achtergrond zorgt in deze foto voor de bokeh-bolletjes. Deze foto is gemaakt tijdens de [fotoreis IJsland Zomer](#).

Volgende pagina: Boven een low key foto en onder een high key foto.

Low key

Een low key foto is een foto waar het merendeel van de foto donker is en de vogel oplicht. Deze foto kan je bijvoorbeeld maken als de vogel in de zon staat en de achtergrond bestaat uit schaduw of donkere delen. Ook hierbij maak je weer gebruik van een laag diafragma waarbij je een kleine scherptediepte hebt. De ISO waarde hou je in dit geval ook zo laag mogelijk, gebruik ook spotmeting op het oog. Hou vervolgens je histogram in de gaten en zorg er voor dat je gebruik maakt van onderbelichting van je foto. Het merendeel van de piek in je histogram zit daarbij ver links van het midden. Als je met deze techniek begint zal het in het begin vooral experimenteren zijn, maar het geeft zeker mooie effecten en is daardoor absoluut de moeite waard. Je creëert met deze techniek vaak een wat mysterieuzere sfeer in de foto.

High Key

Tegenhanger van low key fotografie is high key fotografie. In plaats van een donkere achtergrond kies je in dit geval voor een lichte achtergrond. Als het ware maak je een foto met weinig contrast. De foto heeft nauwelijks schaduw in de foto. Foto's als deze kan je bijvoorbeeld maken bij fel licht of met lichte achtergronden. Om dit effect te bereiken ga je de foto juist overbelichten. Hierbij hou je de histogram goed in de gaten en zorg je ervoor dat de piek van het histogram ver rechts van het midden ligt. Let hierbij goed op dat de foto niet uitgebeten wordt en geen details meer heeft. Zorg er dus wel voor dat niet alle kleuren en details niet uit je foto verdwijnen. Een high key foto zorgt vaak voor een dromerige sfeer in je foto. Het effect is te bereiken door langere sluitertijden te gebruiken, je diafragmagetal laag te houden en vaak ook je ISO wat hoger te zetten. Ook voor deze vorm van fotografie geldt dat er vooral veel geoefend moet worden.

Fotografeer op ooghoogte van de vogel

Indien mogelijk schiet je vogelfoto's altijd op ooghoogte of ongeveer op ooghoogte van de vogel. Door dit te doen maak je de foto's vaak veel interessanter en zie je het dier meer vanuit het perspectief van de vogel zelf. Hierdoor kan het dus voorkomen dat je zelf regelmatig op de grond ligt om te fotograferen.

Nu is het zeker niet altijd mogelijk om de foto op ooghoogte van de vogel te maken. Als een vogel op enkele meters boven de grond op een boomtak zit, wordt het al snel lastig. Maar als die mogelijkheid er is, doe het. Ook al moet je er voor op de grond gaan liggen.

Door vanaf een lager standpunt te fotograferen krijg je sneller een interessantere foto om naar te kijken.

Galápagos velduil - Sony SLT-A65V - 160mm - f/5 - 1/1000 - ISO400

Vliegende vogels

Vogels in vlucht zijn een grotere uitdaging dan vogels die rustig op een tak of de grond zitten. Mocht je voor het eerst vliegende vogels gaan fotograferen, richt je dan eerst op de grotere vogelsoorten. Zwanen, meeuwen, ganzen, eenden en reigers zijn een goed begin. Deze vogels zijn groter en eenvoudiger in het vizier te krijgen en daarnaast vliegen ze ook langzamer dan kleine zangvogels.

Als een vogel op je afvliegt is het lastiger scherp te stellen. Concentreer je daarom ook vooral op vogels die voor je langs vliegen. Als deze passeren kan je met je camera een met de vogel meetrekkende beweging maken. Deze techniek heet panning.

Als je vogels in vlucht wilt fotograferen, is het handig om iets verder uit te zoomen. Naast het feit dat je zo meer scherptediepte hebt, houd je de vogel ook eenvoudiger in je zoeker en is het gemakkelijker om scherp te stellen. Het eerste stukje volg je de vliegende vogel met je oog om vervolgens de zoeker voor je oog te houden. Normaal gesproken heb je zo de vogel direct in je zoeker. Als je de vogel in beeld hebt, kan je tijdens het pannen/meetrekken altijd nog even wat inzoomen. Veel camera's hebben ook voldoende megapixels om later een mooie uitsnede te maken.

Swainsons toekan tijdens de [fotoreis Costa Rica](#) - Nikon Z7II - f/5.6 -150mm - 1/4000 – ISO1600

Vliegende vogels fotografeer je meestal uit de hand. Een statief beperkt je namelijk te veel in je vrijheid om de meetrekkende beweging te maken. Zelfs wanneer je gebruikt maakt van een goede schommelkop kan dit je te veel beperken. Als je een meetrekkende beweging maakt en er hangt nog een heel statief onder aan de camera te bengelen dan wordt het maken van een topfoto lastig.

Controleer ook of je beeldstabilisator aan staat. Het komt regelmatig voor dat je per ongeluk de stabilisator uit hebt staan en het zou zonde zijn dat je foto juist daardoor niet gelukt is.

Door de meetrekkende beweging ontstaat er beweging in de achtergrond. Dit bereik je met een tragere sluitertijd en met exact dezelfde snelheid als de vogel vliegt te pannen. Belangrijk is dat de ogen van de vogel scherp zijn!

Kuifcaracara in de [Pantanal](#) in Brazilië - Nikon D810 - f/5.6 - 400mm - 1/200 - ISO1000

Burstmode

Zet je camera in burstmode/continu-opname! Zodra je de ontspanknop van de camera indrukt, moet je camera als een mitrailleur er op los schieten. Zeker met vogels in vlucht, waarbij je de camera met de vliegrichting van de vogel meetrekt, is het van belang dat je een hele serie foto's in 1 keer maakt. Als je later de foto's terugkijkt, zal je zien dat er een hele serie van de foto's die je geschoten hebt 'niet gelukt' zijn.

Hiervoor zijn verschillende redenen. Vogels in vlucht bewegen uiteraard hun vleugels. Deze vleugels zitten soms in een bijzondere positie, of net voor de kop/ogen van de vogel. Als je de camera-instelling zo laat staan dat je slechts 1 foto maakt met het indrukken van de ontspanknop is de kans dus klein dat je meteen de perfecte foto hebt.

Ook al zit de vogel op een tak of op de grond. Schiet ook altijd een serie. Het komt vaker dan eens voor dat de vogel in kwestie net op die ene foto zijn oog dicht heeft of door zijn beweeglijkheid net van de camera wegstrekt.

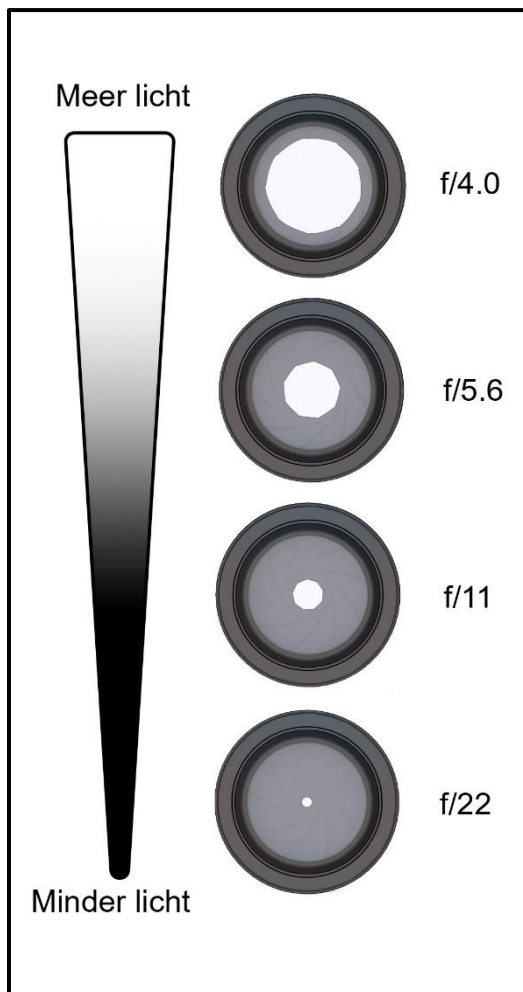
Door de camera in burstmode te zetten en direct een serie foto's te schieten is de kans veel groter dat je een mooi shot hebt met daarbij de vleugels in de juiste positie. Zou je maar een enkele foto genomen hebben en de vleugel van de kiekendief zou naar beneden zijn geweest dan zou het prooi niet zichtbaar zijn geweest.

Grijze kiekendief met prooi in Argentijns Patagonië. Nikon D810 – 250mm – f/5.6 – 1/1250 – ISO64

Diafragma

Voor het verkrijgen van scherpe foto's van vogels is het erg belangrijk om voor het juiste diafragma te kiezen. Telelenzen hebben bijvoorbeeld vaak een minimale diafragmawaarde van $f/2.8$ – $f/4$ – $f/5.6$. Hoe lager dit getal is, des te lichtgevoeliger (en duurder) je lens is. Dit kan dus handig zijn bij fotografie in slechtere lichtomstandigheden.

In de afbeelding links zie je de lensopeningen van voren met een vermelding van diverse diafragmawaardes. Hoe lager het f /getal, hoe wijder de lensopening en des te meer licht er binnen komt. Hoe hoger het f /getal, des te kleiner de lensopening en des te minder licht er binnen komt. En minder licht wat in je lens binnenkomt, betekent een langere sluitertijd. Meer hierover in het hoofdstuk sluitertijd.

Dit wil trouwens niet automatisch zeggen dat hoe lager je diafragmagetal is hoe beter dit is met betrekking tot vogelfotografie. Want de logische gedachte is: hoe meer licht hoe beter. Want hoe lager dit getal is, hoe kleiner je scherptediepte. In het volgende hoofdstuk wordt dit verder toegelicht.

Dan is er nog een ander punt wat meetelt. Als je gebruik maakt van een telezoomlens waarbij je verschillende brandpuntsafstanden hebt (millimeters) heb je ook te maken met je optimale scherpte.

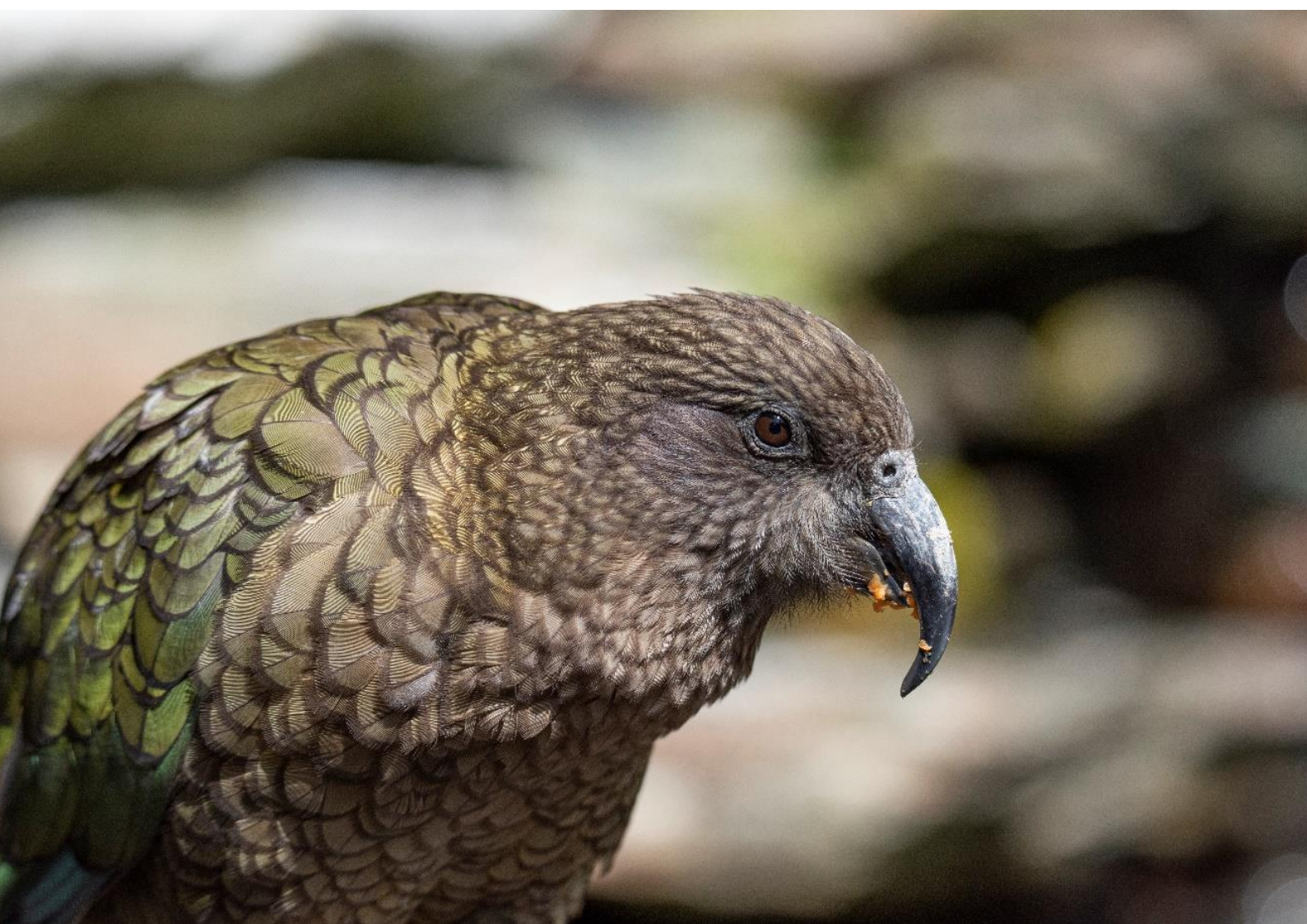
De producenten van de lenzen hebben in principe een compromis moeten sluiten om bij alle instellingen van je lens, of dit nu op een diafragma is van $f/4$ of een diafragma van $f/22$, tot een acceptabele scherpte te komen. Dat betekent dat je optimale scherpte van je lens vaak ergens ligt tussen de $f/8$ en de $f/16$. Dit is per type lens anders. Ga je bijvoorbeeld naar $f/22$ dan heb je wel een grote scherptediepte (bijna alles scherp van de voorgrond tot de achtergrond). Maar niet de optimale scherpte tot in de hoeken (de beste scherptekwaliteit).

Bovendien kan je de kleinste lensopening veelal niet meer gebruiken bij inzoomen. Je kunt dit op de lens zien: deze geeft dan bv aan: $F4$ – $F6.3$. $F4$ kan gebruikt worden bij een uitgezoomd beeld, maar ga je inzoomen dan wordt $F6.3$ het kleinste diafragmagetal.

Ook wil je de vogel waar mogelijk van de achtergrond isoleren. Door gebruik te maken van een laag diafragma springt de vogel bij wijze van spreken uit de achtergrond. Dit maakt je vogelfoto vaak veel rustiger om naar te kijken en je aandacht wordt meteen gevestigd op het onderwerp van de foto: de vogel.

Hoe hoger dat je diafragma wordt, des te scherper ook de achtergrond wordt. Het resultaat daardoor is dat dan al heel snel de vogel die je wil fotograferen wegvalt in de drukke achtergrond. Een beetje achtergrond voegt altijd wel wat toe om de leefomgeving van de vogel te laten zien. Op onderstaande foto van de Kea wordt de rotsachtige omgeving waar hij woont nog vaag weergegeven. Maar de hele achtergrond scherp maakt de foto meestal te onrustig en je maakt van de foto een zoekplaatje om de vogel terug te vinden. De foto van de bruine gaai op de volgende pagina is daar een goed voorbeeld van.

De foto van deze Kea is gemaakt met een diafragma van f/5.6. Hierdoor vervaagt de achtergrond en wordt je aandacht direct gevestigd op deze bijzondere papegaaisoort. Kea in Milford Sound Nieuw Zeeland – Nikon D810 – 2400mm – f/5.6 – 1/1600 – ISO500

Zeker als je begint met vogelfotografie kan je er het beste voor kiezen om de camera op een vast diafragmagetal in te stellen. Fotograferen in de volautomatische stand levert namelijk meestal geen goede foto's op. Bij Nikon, Fuji, Olympus en Sony doe je dit door de camera op de A stand te zetten. Bij Canon en Pentax heet dit Av. Hierbij geef je de camera 'toestemming' om zelf de meest ideale sluitertijd en (Auto)ISO waarden te gebruiken. Dit is een voordeel als je soms snel moet reageren en niet de mogelijkheid hebt om alle instellingen via de M stand elke keer handmatig in te stellen. Bij alle merken camera's heet dit overigens gewoon M.

Als je de camera volledig beheerst is het natuurlijk ook gewoon mogelijk om te schieten in de M stand. Hierbij heb je in zijn geheel de controle over je camera. Ook hierbij moet je wel altijd het histogram in de gaten houden en corrigeren indien nodig. Heb je niet de volledige controle over je camera dan is de M stand niet de beste keuze, omdat je dan soms simpelweg gewoon te laat bent met alles instellen. De vogel is dan alweer gevlogen...

Deze foto is een voorbeeld van er gebeurt als je een te hoge diafragma waarde gebruikt. In dit geval f/14. De vogel valt in zijn geheel weg door de hele drukke achtergrond. Je ogen stuiten alle kanten op en je moet zelfs even zoeken naar de vogel.

Bruine gaai in Tikal – Guatemala – Nikon D810 – 400mm – 1/250 – f/14 – ISO6400

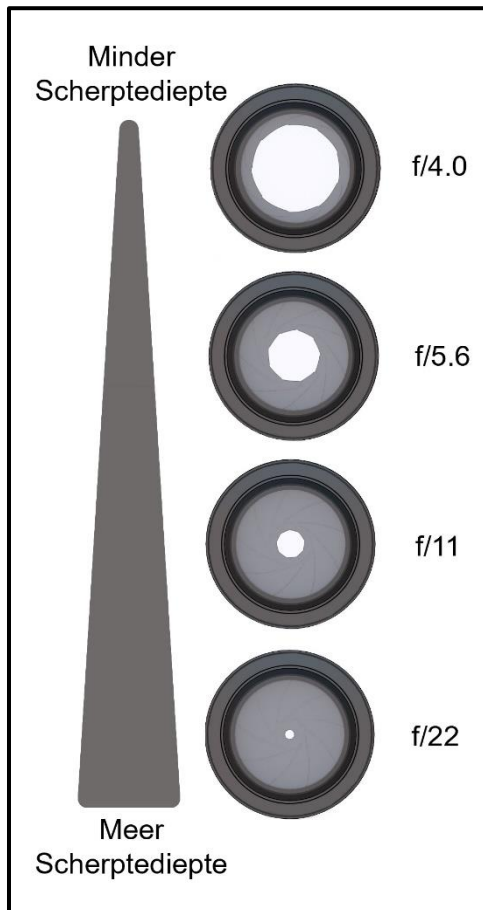
Soms wordt er ook wel eens geadviseerd om voor de camera de sluitertijd vast te zetten. Bij Nikon, Fuji, Olympus en Sony is dit de S stand en bij Canon en Pentax heet dit Tv. De camera kiest daarbij zelf het diafragma. Om voldoende licht in de camera te krijgen kan het daardoor voorkomen dat de camera een diafragma kiest die te laag is om de gehele vogel scherp vast te leggen, er is in dit geval dus gebrek aan scherptediepte. Dit wordt verder uitgelegd in het volgende hoofdstuk.

Andes condor in Colca Canyon Peru - Nikon D810 - 320mm - f/5.6 - 1/500 - ISO250

Scherptediepte

De afkorting D.O.F. staat voor Depth of Field of in het Nederlands scherptediepte. Zoals in het vorige hoofdstuk stond aangegeven bepaalt je diafragma ook je scherptediepte. Zoals beschreven betekent een hoger diafragma dus meer scherptediepte, zo is ook op onderstaande afbeelding te zien. Maar er is nog een ander punt wat meespeelt met je scherptediepte. In dit geval de afstand tussen de camera en de vogel en de mate van inzoomen.

Hoe dicht je in de buurt van een vogel komt, des te minder scherptediepte je zult hebben.

Als je met een 600mm lens op een full frame camera met een diafragma van f/5.6 op 4 meter van een vogel staat dan heb je een scherptediepte van slechts 1,2 centimeter. Het is dan dus erg lastig, zo niet bijna onmogelijk, om de vogel in zijn geheel scherp in beeld te krijgen.

Sta je met dezelfde lens op 10 meter van de vogel dan wordt dit 8,4 cm.

Sta je op 20 meter, wat met een 600mm lens prima te doen is, dan wordt je scherptediepte al 34 cm. De vogel staat dan in zijn geheel scherp op de foto.

Dichterbij de vogel proberen te komen levert dus niet altijd een voordeel op. Behalve de kans dat hij dan wegvliegt, bestaat ook de kans dat de vogel niet in zijn geheel scherp op de foto staat.

In het onderstaande tabel een klein overzichtje met voorbeelden. Er zijn diverse gratis apps waarmee je eenvoudig de scherptediepte kunt berekenen. Onderstaande waarden gelden voor een Full-Frame camera.

Millimeters	Diafragma	Afstand	Scherptediepte
200 mm	f/4	4 meter	8,7 cm
200 mm	f/4	10 meter	56 cm
200 mm	f/4	20 meter	228,5 cm
200 mm	f/5.6	4 meter	12,2 cm
200 mm	f/5.6	10 meter	79 cm
200 mm	f/5.6	20 meter	320,8 cm
200 mm	f/8	4 meter	17,5 cm
200 mm	f/8	10 meter	113,1 cm
200 mm	f/8	20 meter	461,4 cm

Een 200 mm lens heeft op een grotere afstand veel meer scherptediepte dan een 400 mm of een 600 mm lens, zoals te zien is in onderstaande twee tabelletjes. Uiteraard is op een 200mm lens de vogel op die afstand ook minder uitgegroot. Mocht je alleen een lens van 200mm tot je beschikking hebben dan is diafragma van f/4 al snel voldoende.

Met 400 mm, zoals in onderstaand tabel te zien is, schiet van dichtbij f/4 voor vogelfotografie vaak net te kort voor een goede scherptediepte als de afstand tot de vogel minder is dan 10 meter. f/5.6 is dan al snel een veiligere keuze. Onderstaande waardes gelden voor een Full Frame camera.

Millimeters	Diafragma	Afstand	Scherpte diepte
400 mm	f/4	4 meter	2,1 cm
400 mm	f/4	10 meter	6,9 cm
400 mm	f/4	20 meter	28,6 cm
400 mm	f/5.6	4 meter	2,9 cm
400 mm	f/5.6	10 meter	19,3 cm
400 mm	f/5.6	20 meter	40,2 cm
400 mm	f/8	4 meter	4,1 cm
400 mm	f/8	10 meter	27,6 cm
400 mm	f/8	20 eter	112,8 cm

Ook voor de 600 mm is de f/4 vaak te weinig, omdat deze nog minder scherptediepte heeft op dezelfde afstand in vergelijking tot de 400mm. Fotografeer je op 600 mm dan is f/8 meestal de beste keuze. Onderstaande waardes gelden voor een Full-Frame camera.

Millimeters	Diafragma	Afstand	Scherpte diepte
600 mm	f/4	4 meter	0,1 cm
600 mm	f/4	10 meter	6 cm
600 mm	f/4	20 meter	24,8 cm
600 mm	f/5.6	4 meter	1,2 cm
600 mm	f/5.6	10 meter	8,4 cm
600 mm	f/5.6	20 meter	34,7 cm
600 mm	f/8	4 meter	1,7 cm
600 mm	f/8	10 meter	12 cm
600 mm	f/8	20 meter	49,6 cm

Om de bovenstaande lijstjes niet te lang te maken is er gekozen voor de diafragma's van f/4, f/5.6 en f/8. Telkens 1 stop verschil. Uiteraard kunnen tussenliggende stops zoals bijvoorbeeld f/5, f/6.3 en f/7.1 ook gebruikt worden als dit een voldoende scherptediepte blijkt te geven. Hoger dan f/8 is niet aangegeven, omdat je deze in de praktijk met vogelfotografie nooit tot nauwelijks gebruikt.

Het is dus duidelijk: Hoe meer je inzoomt, hoe kleiner de scherptediepte. En hoe dichter op de vogel, hoe kleiner de scherptediepte.

De foto van de kauw op de vorige pagina is gefotografeerd in de vroege ochtend met een diafragma van f/6.3. Hierdoor is de kop van de kauw wel scherp maar zijn gespreide vleugel onscherp. Ook de berkenboom op de voorgrond is, omdat op het oog is scherpgesteld door de beperkte scherptediepte niet helemaal scherp.

Voorgaande tabellen zijn allemaal gebaseerd op camera's met een full-frame sensor. Heb je een echte cropcamera dan heb je met dezelfde omstandigheden minder scherptediepte dan met een full-frame camera. De meeste spiegelreflex camera's hebben een cropfactor van 1.5x of 1.6x. Er zijn ook systeemcamera's met een cropfactor van 2.0 of zelfs 2.7x

Sensor	Millimeters	Diafragma	Afstand	Scherptediepte
Crop 1.6x	200 mm	f/4	10 meter	35 cm
Full Frame	200 mm	f/4	10 meter	56 cm
Crop 1.6x	200 mm	f/5.6	10 meter	49,1 cm
Full Frame	200 mm	f/5.6	10 meter	79 cm
Crop 1.6x	200 mm	f/8	10 meter	70,2 cm
Full Frame	200 mm	f/8	10 meter	113,1 cm

Maar... de cropfactor van je camera maakt dat een 200 mm lens geen 200 mm is, maar 300 mm bij een cropfactor van 1.5x of 320 mm als je camera een cropfactor heeft van 1.6x. Ook dit heeft dus gevolgen voor je scherptediepte, zoals in onderstaande tabel te zien is.

Sensor	Millimeters	Diafragma	Afstand	Scherptediepte
1x (Full Frame)	200 mm	f/4	10 meter	56,5 cm
1.6x (Crop)	320 mm	f/4	10 meter	13,5 cm
1x (Full Frame)	200 mm	f/5.6	10 meter	79,1 cm
1.6x (Crop)	320 mm	f/5.6	10 meter	18,9 cm
1x (Full Frame)	200 mm	f/8	10 meter	113,2 cm
1.6x (Crop)	320 mm	f/8	10 meter	27 cm

Met al deze tabelletjes lijkt het wellicht allemaal erg ingewikkeld. Gelukkig zijn er allerlei tools en apps die je kunt gebruiken om de scherptediepte eenvoudig te berekenen. Hiervoor kan je bijvoorbeeld terecht bij de website [DOFmaster](#) of via de gratis Android app Fototools die via de appstore is te downloaden. Ook voor iOS zijn diverse apps verkrijgbaar. Zoek maar eens op DOF.

Wildlifefotografie in Costa Rica!

Ongekend! Dat is onze Fotoreis Costa Rica. De fotografiereis zit boordevol natuurexcursies die begeleid worden door gidsen met kennis van de natuurwereld. Elke dag trek je erop uit om weer nieuwe diersoorten te bewonderen. Zoveel verschillende dieren heb je nog niet eerder in zo'n korte tijd kunnen spotten. Van de bijzondere Costa Ricaanse kikkers tot apen en van vogels tot krokodillen. Soms trek je er in de avond op uit, soms ga je per boot en een andere keer wandelend door het regenwoud. En het mooie is: alle excursies zijn inclusief bij de Fotoreis Costa Rica! Zeventien natuurtours maar liefst. Ook de entrees van vier Nationale Parken zitten in de prijs van de fotografiereis. Je zult deze reis honderden verschillende diersoorten met jouw camera vastleggen. We beloven dat je met duizenden schitterende foto's weer huiswaarts keert. Dat vind je nergens, alleen bij Fotografie-reizen.nl.

Schrijf je nu in

Sluittijd

Voor het fotograferen van dieren en vogels in het algemeen is het juiste gebruik van de sluitertijd een zéér belangrijk onderdeel voor het krijgen van scherpe foto's. Als je sluitertijd te laag is, zie je dit terug in bewegingsonscherpte. Een vogel op een tak zit meestal niet stil en een vogel in vlucht is al helemaal een uitdaging.

Om vogels te fotograferen die zich niet verplaatsen maar op een takje zitten of aan het foerageren zijn, is er een eenvoudig te onthouden ezelsbruggetje. Gebruik altijd een sluitertijd die het dubbele is van het aantal millimeters (brandpuntsafstand) van je lens. Maak je bijvoorbeeld gebruik van een 200mm-lens dan stel je de sluitertijd in op $1/400^e$ van een seconde. 300mm wordt dan $1/600^e$, 400mm wordt $1/800^e$ enzovoort. Voor een vogel op een tak zijn deze snelheden voldoende. Zijn de lichtomstandigheden waarin je fotografeert goed en heb je de mogelijkheid om een nog snellere sluitertijd aan te houden doe dit dan ook zeker.

Onthoud, om scherpe foto's te krijgen van vogels is van de belichtingsdriehoek de sluitertijd het allerbelangrijkste. Hoe sneller hoe beter!

Om de vleugels van de kolibrie scherp in beeld te kunnen krijgen is het belangrijk om gebruik te maken van een zeer snelle sluitertijd. Voor deze foto is gebruik gemaakt van een sluitertijd van $1/3200^e$.

Kleine violetoorkolibrie in Monteverde [Costa Rica](#). Sony SLT-A65V – f/5 – $1/3200$ – ISO1600

Met vogels in vlucht verdubbel je de sluitertijd ten opzichte van het aantal millimeters niet maar verviervoudig je dit zelfs. 400mm wordt dan minimaal $1/1600^e$ van een seconde. En ook hier geldt dus ook: hoe hoger je met de sluitertijd kan hoe beter dit is om bewegingsonscherpte te voorkomen. Een bijkomend element met betrekking tot vogels in vlucht is hoe snel de vogels zelf vliegen. Hoe kleiner de vogel, hoe sneller deze vaak vliegt. Dus hoe kleiner de vogel hoe sneller je sluitertijd zal moeten zijn. Gemiddeld vliegen vogels tussen de 30 tot 60 km per uur. Een te lage sluitertijd staat garant voor een onscherpe foto. De kolibries op de foto's bewegen, afhankelijk van de soort, hun vleugels tussen de 50 tot 200 keer per seconde! Fotografische uitdaging gegarandeerd!

Ook de afstand van de camera tot de vogel, waarop deze voorbij vliegt speelt mee. Des te kleiner de afstand waarop de vogel passeert. hoe sneller de vogel in en uit beeld vliegt en des te sneller je zult moeten acteren om deze vast te leggen.

Niet alle kolibries bewegen hun vleugels even snel. Deze kolibriesoort heeft een nog snellere vleugelslag dan de kolibrie op de vorige pagina. Zelfs met $1/4000^e$ van een seconde is de sluitertijd nog steeds niet snel genoeg om de vleugels te bevriezen. Op zich is het voor deze foto geen probleem omdat het oog van de kolibrie wel scherp is. De beweging van de vleugels kan ook overigens ook iets toevoegen aan een foto.

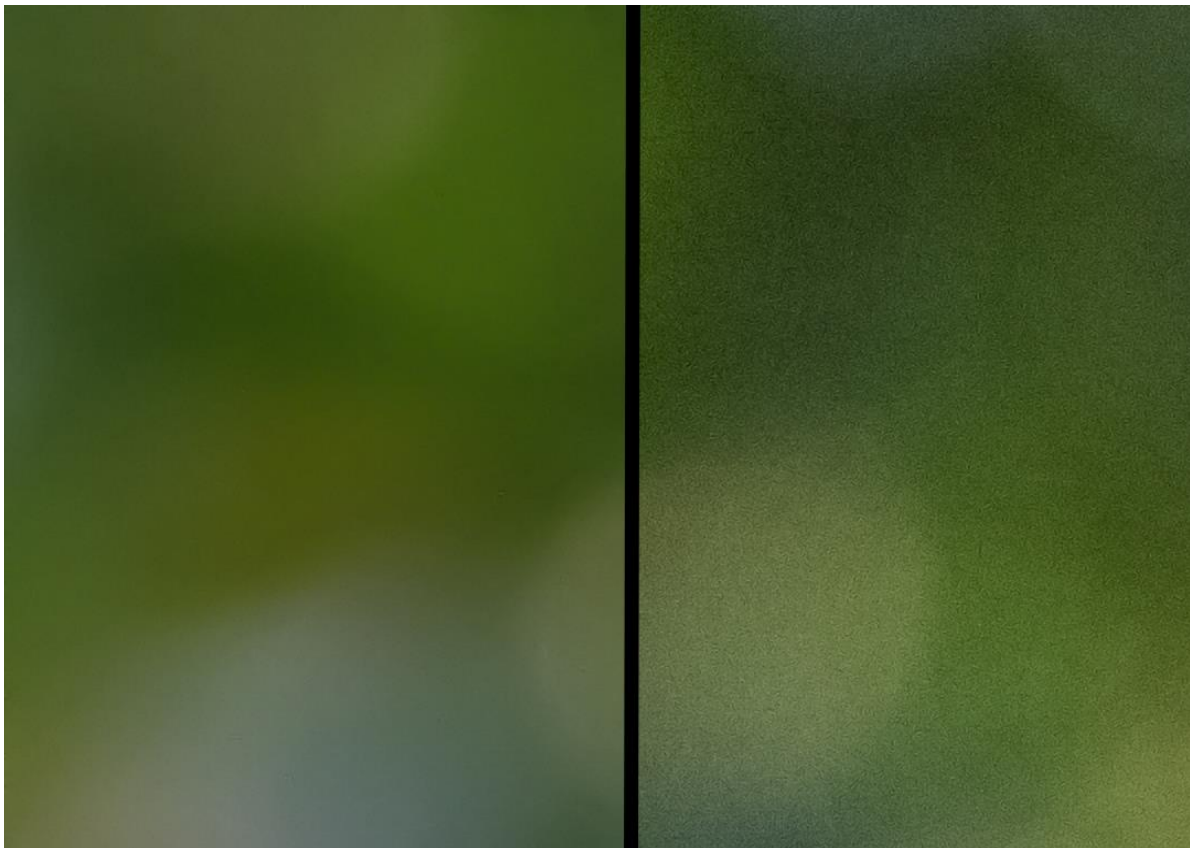
Purperkeeljuweelkolibrie in Monteverde [Costa Rica](#). Sony SLT-A65V – 150mm – f/5 – $1/4000$ – ISO 1600

ISO

Samen met het diafragma en de sluitertijd behoort de ISO tot de belichtingsdriehoek. Een aanpassing van een van deze drie heeft direct gevolg voor de andere twee. Toch wil je met fotografie de ISO waarde zo laag als mogelijk houden. Hoe hoger je ISO waarde is, des te meer ruis je terugziet in de foto. Met name als je een mooie, vage achtergrond hebt die veroorzaakt wordt door een laag diafragmagetal zie je snel ruis terug. Gelukkig worden de technieken ook met betrekking tot ISO in de camera's steeds beter en kan je de ISO-waarde steeds hoger instellen zonder dat de ruis echt storend wordt.

Zoals geschreven, hoe hoger je ISO-waarde, hoe meer ruis je terugziet op de foto. Maar daar staat tegenover, hoe hoger de ISO-waarde des te sneller de sluitertijd wordt, waarmee je kunt fotograferen. En met vogelfotografie, en zeker met vogels in vlucht, wil je deze snelheid hebben om je foto's scherp te laten zijn. Probeer dus niet altijd de laagste ISO-waarde te hebben, maar richt je met vogelfotografie op de snelst mogelijke sluitertijd. Standaard een hogere ISO betekent ook de mogelijkheid om altijd te fotograferen met een snellere sluitertijd.

Links ISO 800 – Rechts ISO 6400

Op bovenstaande afbeelding is te zien wat het verschil tussen ISO 800 en 6400 is. De ISO waarde is zo hoog dat de ruis op de achtergrond ten koste gaat aan de kwaliteit en scherpte van de foto. Daarom is het van belang om te weten welke ISO waarde voor specifiek jouw camera voor jou acceptabel is.

Met vogelfotografie fotografeer je dus vaak in de 400 tot 1600 ISO-range. Je kunt voor vogelfotografie de ISO op 2 manieren gebruiken. Je kunt ervoor kiezen om je ISO-instellingen op je camera op automatisch te zetten. Deze keuze heeft niet de voorkeur. Je geeft de controle uit handen aan de camera, waarbij de kans regelmatig aanwezig is dat je ISO te laag stond en je de vliegende vogel niet scherp genoeg hebt omdat de snelheid te traag was.

Stel daarom bij voorkeur altijd je ISO-waarde op de camera handmatig in. Met nieuwere full-frame spiegelreflex en systeemcamera's kan je vaak veilig tot ISO 2000 of 2500 gaan. Worden de lichtomstandigheden nog slechter dan zal je nog veel hoger moeten.

Het is wel prettig om te weten wat voor jouw camera een acceptabele ISO-waarde is zonder dat de ruis de kwaliteit van de foto te veel beïnvloed. Je kunt dit doen door met een laag diafragmagetal een foto te maken van een klein object op de voorgrond die je scherp op de foto zet, met bij voorkeur een groene achtergrond. Maak vervolgens een serie foto's van het zelfde object waarbij je de ISO-waarde telkens 1 stop verhoogt. Op de computer kan je vervolgens de foto's vergroten om te bepalen wat voor jou een acceptabele maximale ISO-waarde is.

De lichtomstandigheden op het moment van deze foto waren dusdanig slecht dat er geen andere keuze was dan om te werken op een te hoge ISO waarde en een te lange sluitertijd. Het was een zwaar bewolkte dag onder het dichte bladerdek van het regenwoud van het Arenal National Park tijdens de Fotoreis Costa Rica. Het resultaat was in dit geval geen kwalitatief hoogwaardige foto maar wel een foto voor de herinnering.

Bruine Hokko in Arenal National park in [Costa Rica](#) - Nikon D810 - 400mm - f/5.6 - 1/160 - ISO4000

Vaak wordt gezegd dat je gebruik moet maken van de juiste ISO waarde voor de juiste situatie. En met veel soorten fotografie gaat dat ook zeker op. Maar met vogelfotografie verandert een situatie soms zo ontzettend snel dat je niet de tijd hebt om even rustig je ISO waarde aan te passen naar de juiste omstandigheden. Je hebt de snelheid nodig als de vogel ineens wegvliegt bijvoorbeeld. Fotografeer met vogelfotografie dus ook altijd met een hogere ISO waarde dan de situatie in eerste instantie nodig lijkt te hebben.

Dezelfde foto als op de vorige pagina, maar dan verder ingezoomd op de kop. Hierbij is goed te zien dat de te hoge ISO waarde een storende ruis geeft op de foto.

Bruine Hokko in Arenal National park in [Costa Rica](#) - Nikon D810 - 400mm - f/5.6 - 1/160 - ISO4000

Vibratie reductie/beeldstabilisatie

Veel lenzen en camera's hebben een vorm van vibratiereductie/beeldstabilisatie. Bij elk merk heet dit weer anders, maar het doel is bij elk merk hetzelfde: het voorkomen van beweging door trillingen. Dit kan bijvoorbeeld veroorzaakt worden doordat je uit de hand fotografeert. Verschillende lenzen hebben een knopje om dit aan te zetten of uit te zetten. Controleer dan ook altijd of de beeldstabilisatie aan staat.

Verschillende telelenzen hebben zelfs de keuze uit meerdere modes. Mocht je lens dit hebben, check dan of dit op de juiste modes staat ingesteld. Kijk in de handleiding van je lens om te zien welke mode waarvoor is. Onderstaand voorbeeld betreft de Tamron 150-600mm G2.

Mode 1 is meestal voor het fotograferen vanuit de hand,

Mode 2 gebruik je bij panning: horizontaal meetrekkende beweging van bijvoorbeeld een vliegende vogel. Hierbij corrigeert de lens op dat moment alleen verticale trillingen. Sommige lenzen hebben deze optie ook standaard ingebouwd.

Mode 3 zorgt ervoor dat de beeldstabilisatie niet wordt doorgegeven aan de zoeker. Op het moment dat je hierdoor kijkt lijkt het of deze niet aanstaat. Maar op het moment dat je afdrukt, gebruikt deze de maximale stabilisatiemogelijkheid. De lens krijgt dus prioriteit ten opzichte van de stabiliteit van het beeld in de zoeker.

De knoppen voor beeldstabilisatie

Veel lenzen hebben knoppen voor beeldstabilisatie. Staat deze uit zoals op de foto zet hem dan met vogelfotografie altijd aan!

AF Begrenzer

Op de meeste telelenzen zit een AF-begrenzer. Meestal kan je deze instellen op verschillende standen. In het geval van onderstaand voorbeeld, wederom de Tamron 150-600mm G2 zijn het de volgende settings;

- Van 2.2 meter tot 10 meter
- Van 10 meter tot oneindig
- Van 2.2 meter tot oneindig (Full)

Afhankelijk van de situatie waarin je zit kan je dus kiezen om een van deze settings te kiezen. Zitten de vogels binnen een afstand van 2.2 meter tot 10 meter, zoals vaak in een fotohut het geval is zet hem hier dan op. Bij vogelkijkhutten is de afstand vaker meer dan 10 meter. Zet hem dan op 10 meter tot on eindig.

Door je lens op deze manier in te stellen zal je nog net een fractie sneller kunnen scherpstellen. De camera en de lens hoeven op deze manier namelijk niet over het hele bereik van de lens zijn scherpste te gaan zoeken, maar slechts vanaf de afstand waarop je hem hebt ingesteld. Zitten de vogels zowel dicht bij als ver weg zet de lens dan wel op Full.

De AF begrenzer

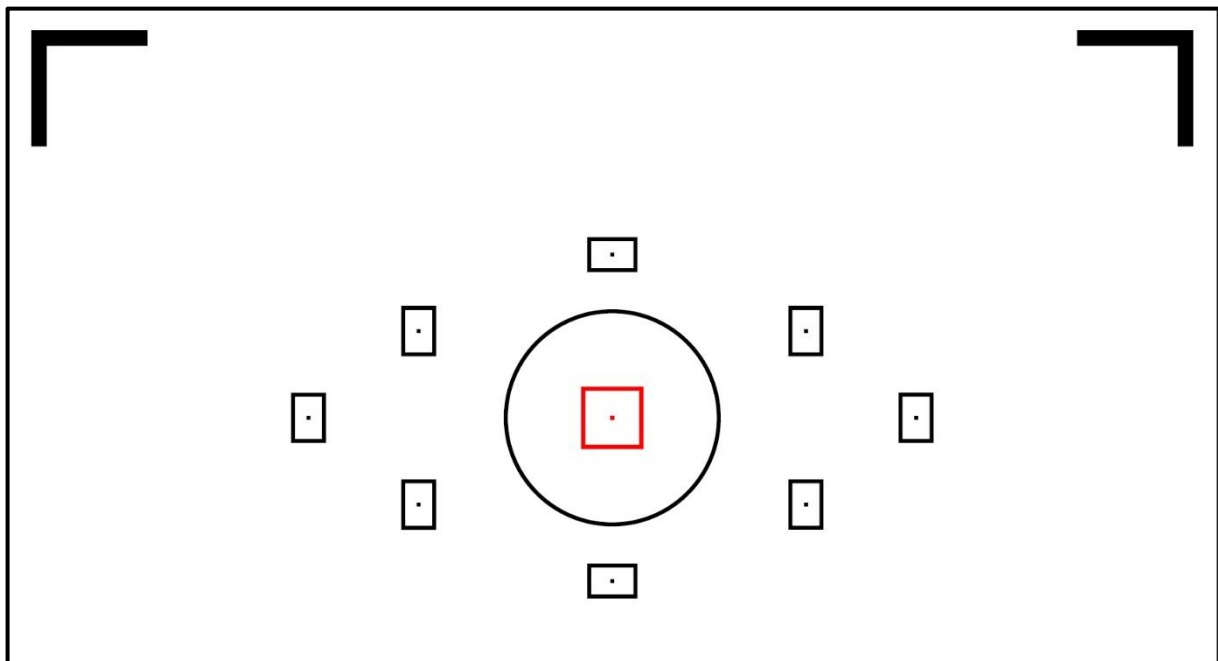
Voor vogelfotografie is in de meeste gevallen de stand 10 meter tot oneindig de beste instelling.

Scherpstelpunt / Autofocus

Met het fotograferen van vogels is het belangrijk om op het juiste punt scherp te stellen. De gouden regel met vogelfotografie, en dieren in het algemeen, is dat de ogen ten alle tijden scherp moeten zijn. Het oog van de vogel is dus altijd het punt waar je scherp op stelt. De blik van de kijker wordt altijd het eerst getrokken naar het oog. Is het oog onscherp maar de rest wel dan is het geen geslaagde foto. Mocht het oog scherp zijn en de rest onscherp dan is dit minder erg.

Het is eveneens van belang om de juiste camera-instellingen te gebruiken. Je kunt in de camera diverse instellingen vinden voor scherpstelpunten. Zo heb je het enkel scherpstelpunt waarbij je met de camera op 1 punt, in dit geval dus het oog van de vogel, scherpstelt.

Dit scherpstelpunt kan je zelf verplaatsen naar de plek waar je wilt dat de lens scherp stelt. Als je vogels fotografeert die in de bomen of op de grond zitten, dan is dit vaak de beste keuze. Je kunt namelijk heel precies jouw scherpte bepalen, precies tussen takken door op het oog van de vogel. Bij een breed scherpstelveld of meerdere punten, heb je kans dat de lens scherpstelt op de tak die er net voor zit en niet op de vogel zelf. Een veel voorkomende fout.

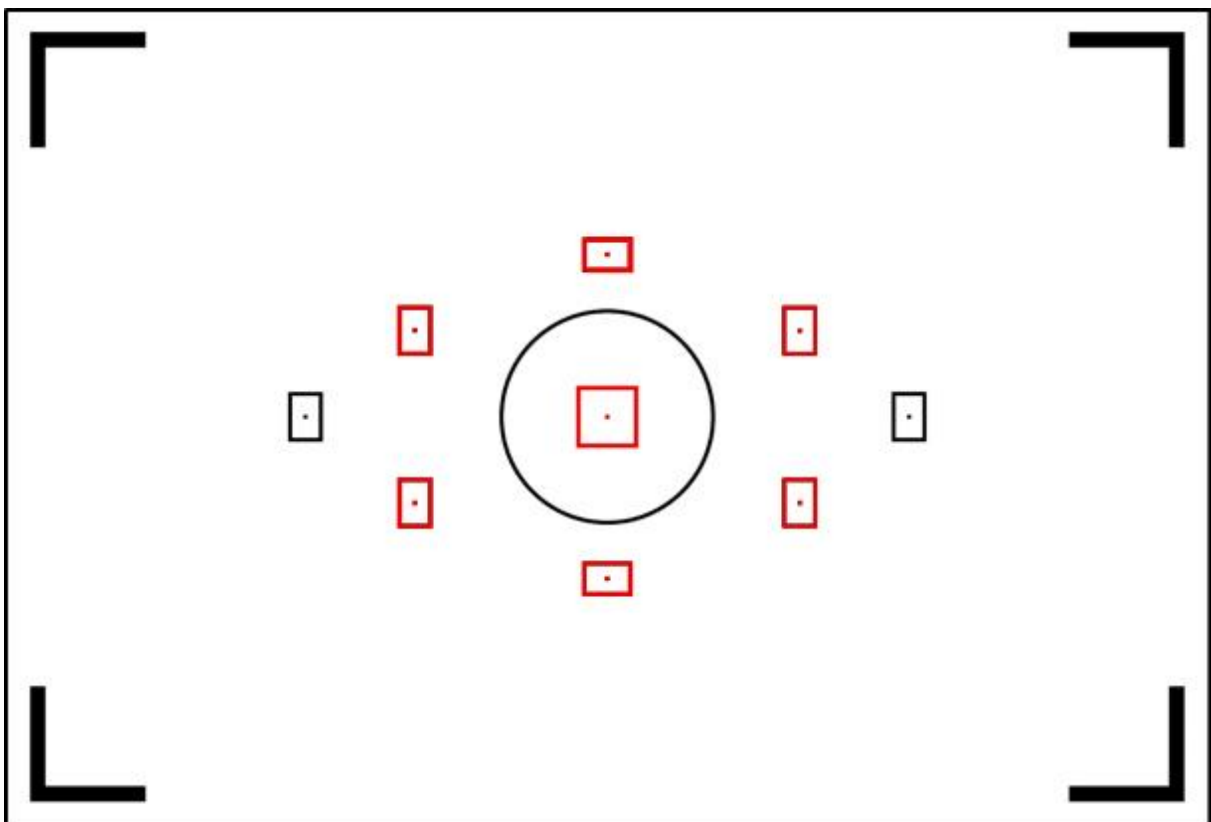

Enkel scherpstelpunt

Met een enkel scherpstelpunt geef je de camera de opdracht om op het specifieke punt, in dit geval rood aangegeven, scherp stelt.

Zoals aangegeven kan je het scherpstelpunt zelf verplaatsen. Om snel te kunnen reageren is het beter om het scherpstelpunt in het midden te laten staan. Je fotografeert dan wel het oog van de vogel in het midden van het scherm, maar door de grote aantallen megapixels, die camera's tegenwoordig hebben, kan je een prima uitsnede maken voor een perfecte compositie.

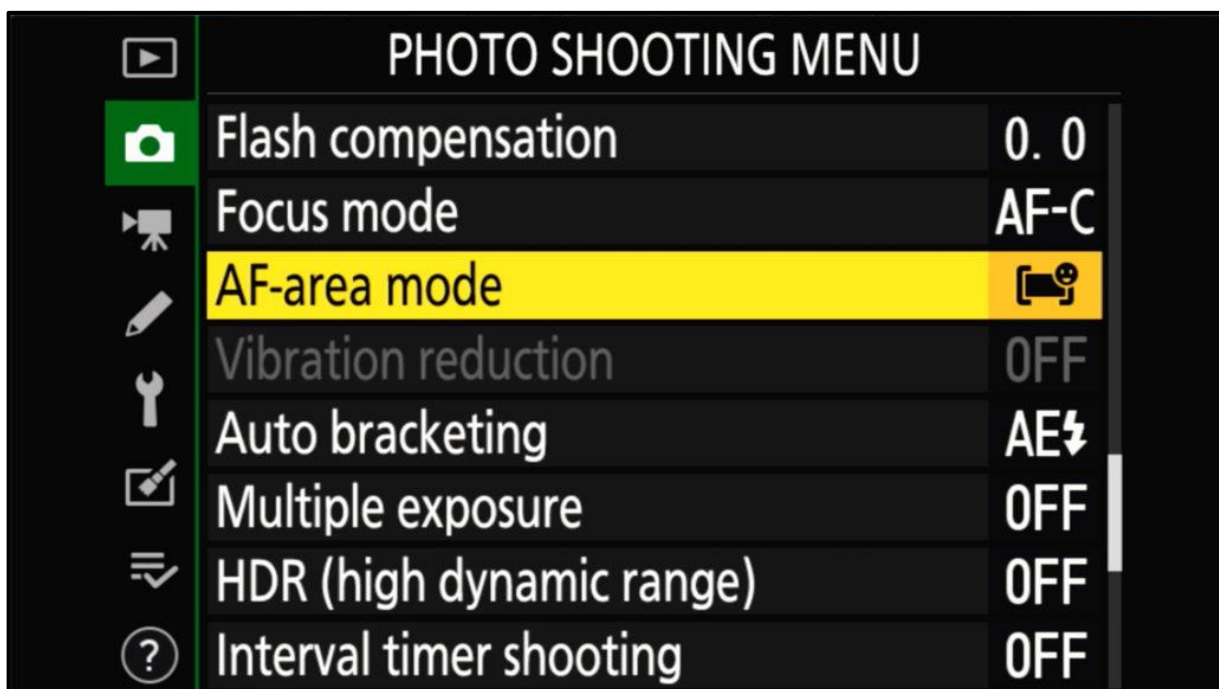
Voor het fotograferen van vogels in vlucht is het gebruik van 1 enkel scherpstelpunt niet de beste keuze. Fotografeer je vogels in vlucht stel dan in op meerdere scherpstelpunten of een breed scherpstelveld, zodat de camera sneller de vogel vindt en kan scherpstellen op de vogel.

Meerdere scherpstelpunten

Met meerdere scherpstelpunten geef je de camera de opdracht om op meerdere gebieden op de foto scherp te stellen.

Op veel camera's kan je ook kiezen voor meerdere scherpstelpunten, bij de nieuwste camera's kan dit zelfs oplopen tot meer dan 5000 stuks. Voor bepaalde types fotografie erg handig, maar niet zo zeer voor vogelfotografie. De reden hiervoor is dat je de camera de keuze geeft om zelf te bepalen waarop hij scherp moet stellen. Heb je de camera ingesteld op meerdere scherpstelpunten dan zal de camera waarschijnlijk scherpstellen op bijvoorbeeld een takje of, omdat deze dichterbij de lens ligt en dus eerder gevonden wordt. Grote kans dus dat het oog van de vogel niet scherp is.

AF-Area mode

In het menu kan je het scherpstelpunt (Auto Focus mode) kiezen. Per camera merk en ook type zijn deze instellingen anders. Kijk dus altijd even na in je handleiding wat voor mogelijkheden jouw camera heeft.

Daarnaast kan je op steeds meer camera instellen dat het scherpstelpunt de ogen van mens of dier moet blijven volgen. Dit klinkt natuurlijk ideaal. Deze techniek is perfect om bijvoorbeeld je hond of kat van niet al te grote afstand te volgen en te fotograferen. Voor vogels, die verder weg zitten en ook nog eens kleinere ogen hebben is deze instelling vaak niet te adviseren. Meestal levert dit zelfs onscherpe foto's op omdat de camera blijft zoeken naar het oog, dat hij niet kan vinden.

Overigens zijn er tegenwoordig ook camera's die de mogelijkheid hebben om vogels te volgen. De technieken worden steeds beter...

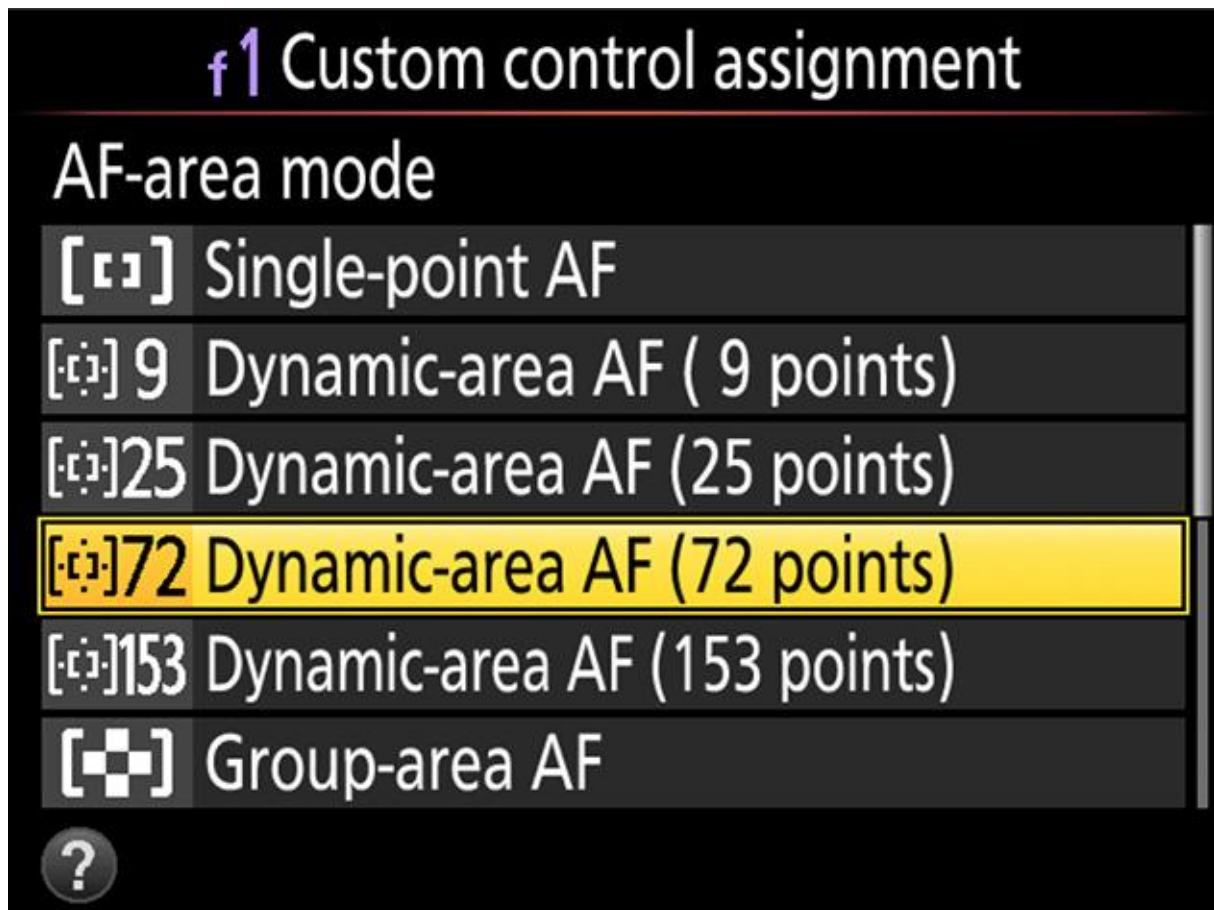

Japane aalscholver in Tokyo tijdens de [fotoreis Japan](#) - Nikon D810 - 400mm - f/5.6 - 1/800 - ISO800

Zorg ervoor dat het oog altijd in zijn geheel scherp is. Als het oog van de aalscholver niet scherp zou zijn en de rest wel dan zou de foto niet goed zijn.

Maak vooraf dus de juiste keuze over welke instelling voor het scherpstelpunt je wilt gebruiken. Bekijk van tevoren alle mogelijkheden van je camera. De ene camera heeft daarin namelijk meer opties dan de andere.

Voor het fotograferen van vogels in vlucht kan je in de Nikon gebruik maken van de Dynamic-area Auto Focus, mits de camera dit heeft. Als je een meetrekkende (panning) beweging maakt met de vogel in vlucht dan is het lastig om op 1 punt scherp te stellen. Met het Dynamic-area AF kader je een deel van de zoeker. Op het moment dat het punt scherp is in de zoeker zal hij dit deel scherp proberen te houden ook al beweegt de vogel door het kader. Een variant hierop in Nikon is de 3D Tracking setting waarbij de camera niet alleen kijkt of het object van bijvoorbeeld links naar rechts beweegt maar ook van voor naar achter. Beide opties werken overigens alleen in de AF-C modus. Bij Canon heet dit AF Point Expansion.

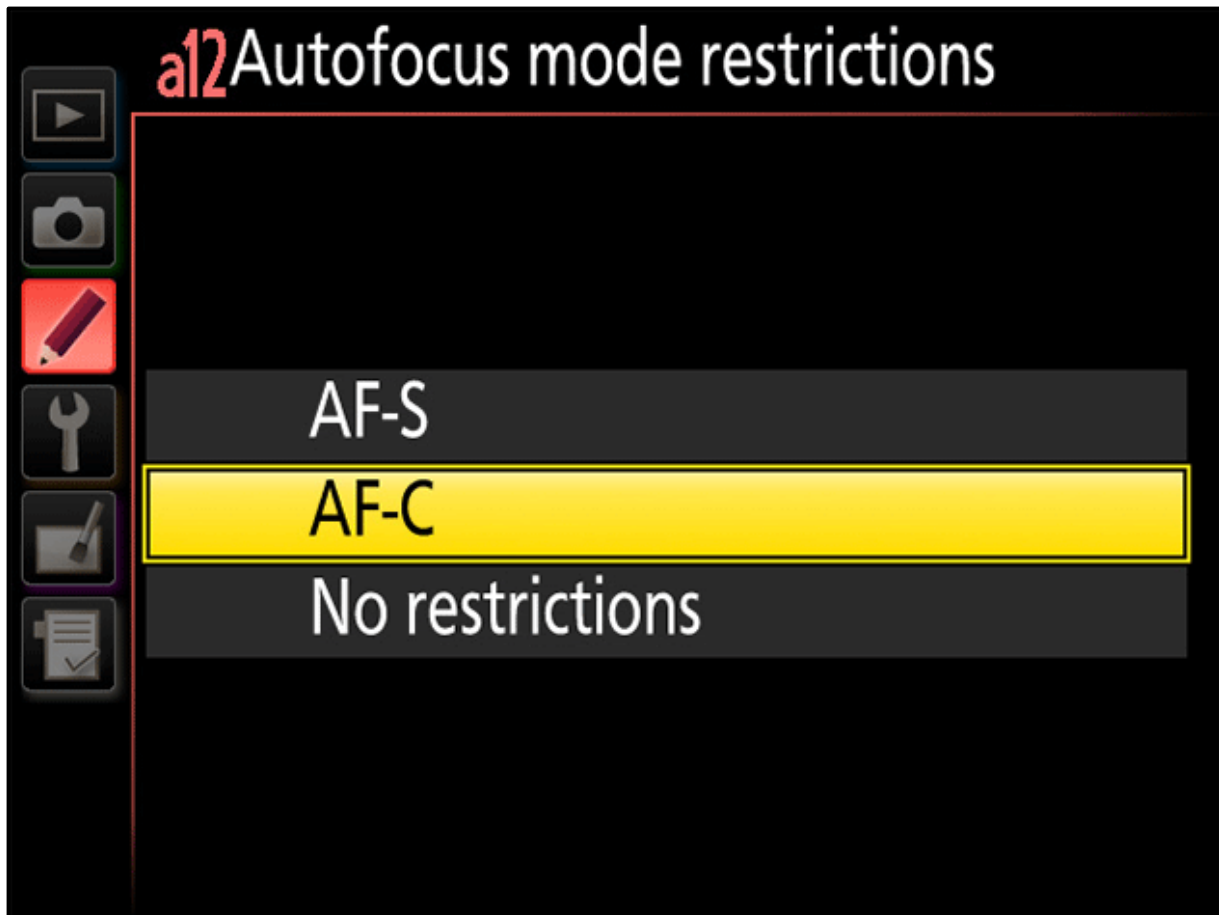
Dynamic-area AF in Nikon

Vaak kan je ook nog bepalen hoeveel scherpstelpunten de camera moet gebruiken in de Dynamic-area AF setting. Te laag betekent dat de kans, dat je het bewegende object snel scherp krijgt, lager is. Te hoog betekent dat hij vaak op te veel vlakken wil focussen en ook dit vertraagt. 25 of 72 punten zijn dan in de meeste gevallen de beste keuze.

Zoals bekend, stel je met het half indrukken van je sluiterknop scherp op het hiervoor beschreven scherpstelpunt. Ook hierin heb je met je camera diverse opties. Voor het fotograferen van vogels in vlucht is er eigenlijk maar 1 geschikte optie en dat is continue autofocus. Hierbij blijft je camera als je de sluiterknop half indrukt continu scherpstellen op je focuspunt. Zeker met vogels in vlucht, ben je ervan verzekerd dat je camera continu blijft focussen op je onderwerp. Zoals alles heet dit bij veel camera merken net even anders. Bij Nikon en Sony heet dit AF-C, bij Canon AI-Servo.

Zitten vogels gewoon op een tak of relatief vast punt dan is de AF-S (Nikon en Sony), of OneShot AF (Canon), in de meeste gevallen de beste optie, omdat je dan niet de kans loopt dat er scherp wordt gesteld op een verkeerd punt, zoals bijvoorbeeld een tak die voor de vogel zit.

Stel de camera in elk geval nooit in op automatisch. Bij Nikon No restrictions en bij Canon AI Focus of Auto Servo. Hierbij geef je de controle uit handen aan de camera met de grote kans dat de takken en bladeren scherp zijn, maar de vogel niet, omdat de vogel wat verder naar achteren zit dan de takken en bladeren.

AF-C - Continue Autofocus (Nikon)

Zet je Autofocus setting met vogels in vlucht altijd op AF-C of AI Servo, zodat je camera continu scherp blijft stellen op het juiste onderwerp. Bij stilzittende vogels kan je het beste AF-S of One Shot gebruiken. Oefen zodat je snel kunt wisselen tussen deze twee settings.

One Shot – Single focus (Canon)

AF-ON / Back Button Focus

Een andere handige knop tijdens vogelfotografie is de AF-ON knop, ook wel de Back Button Focus genoemd. Een knop die aan de achterzijde van je camera zit en met je duim te bedienen is.

Normaal stel je de foto scherp door je ontspanknop half in te drukken en zodra de camera helemaal scherp heeft gesteld, druk je door. Maar je kunt deze handelingen splitsen. Je kunt je camera zo instellen dat de ontspanknop alleen nog maar gebruikt kan worden om daadwerkelijk de foto te maken en de AF-ON knop gebruikt wordt, om scherp te stellen.

Je kunt hierdoor heel makkelijk snel scherpstellen en de scherpte bijstellen met de duim. Op het moment dat je de AF-ON knop los laat blijft de scherpte op het zelfde punt totdat je de AF-ON knop weer indrukt. Dit kan erg handig zijn als een vogel op dezelfde plek blijft zitten.

Een bijkomend voordeel is dat, doordat je de juiste scherpte hebt, je snel je compositie kunt bepalen. De scherpte blijft in principe op dezelfde afstand. Het enige wat je nog hoeft te doen is af te drukken. Ook voorkom je zo dat je per ongeluk opnieuw scherpstelt als je de sluiterknop even wat te veel loslaat. Overigens gaat dit niet op als je de lens teveel naar links of rechts beweegt.

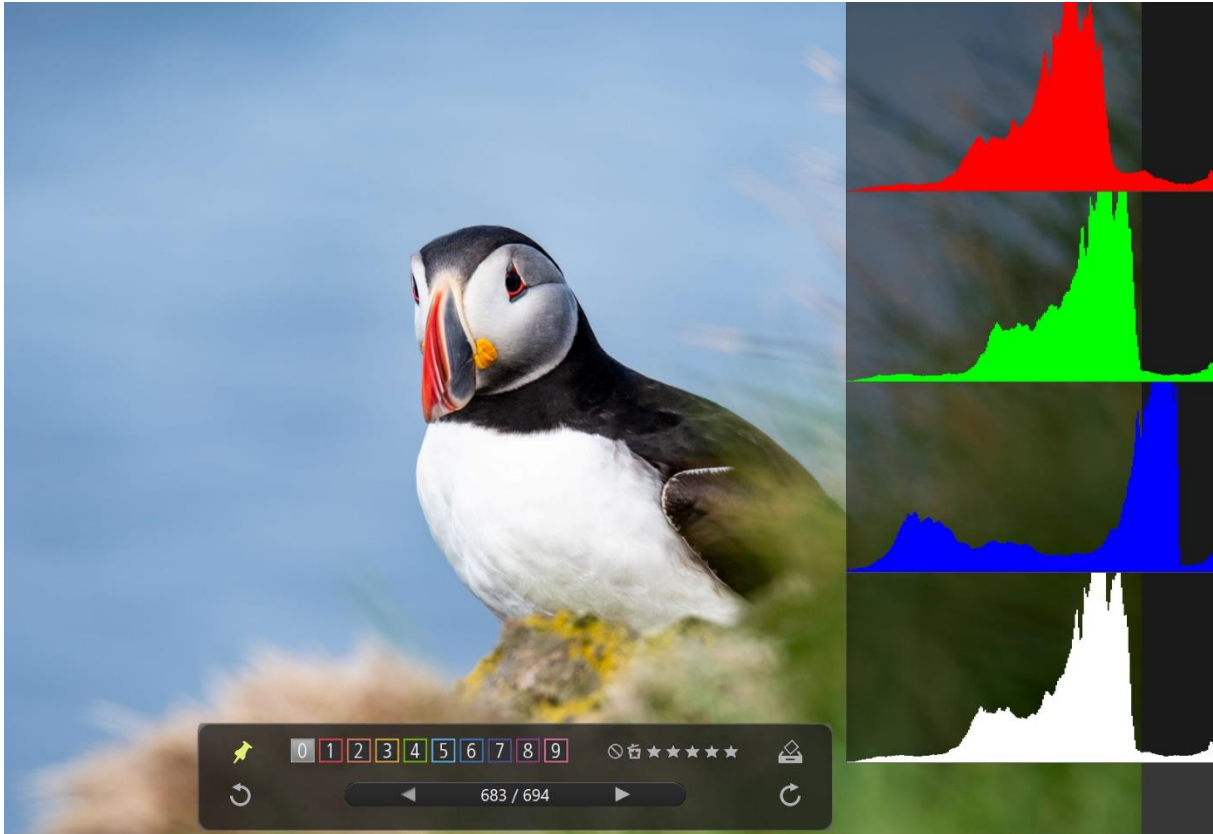
In het begin is het zeker even wennen om op deze manier te gaan fotograferen. Maar als je er aan gewend bent, heeft het veel voordelen. In de handleiding van je camera staat vermeld hoe je de AF-ON knop kunt instellen. Klik [hier](#) voor nog wat meer informatie over dit handige knopje.

AF-ON / Back Button Focus

ETTR / Belichtingscompensatie

Houdt tijdens het fotograferen altijd je histogram in de gaten. In vogelfotografie kan je gebruik maken van een techniek die heet ETTR, wat een afkorting is van Exposure To The Right (Belichten naar rechts in je histogram). Dit houdt in dat je de foto net iets overbelicht. De histogram piekt daarbij dus rechts van het midden.

Papegaaiduiker in [IJsland](#)

De papegaaiduiker op de foto hierboven is gefotografeerd tijdens onze zomerreis in [IJsland](#), met 1 stop overbelichting. Zowel de kleuren rood, groen en blauw hebben alle 3 hun piek rechts van het midden. Hierbij is de foto dus net overbelicht. Met de nabewerking is het eenvoudig mogelijk om de borstveren die nu te wit zijn eenvoudig te corrigeren.

ETTR geeft je met de nabewerking voordelen dat er meer data beschikbaar is in je RAW bestand om belichtingen te corrigeren. Daarbij dien je goed in de gaten te houden of er geen pieken zitten in het zwart of in het wit. Dus geen piek helemaal links of helemaal rechts van het histogram. Een piek die rechts uit het histogram loopt, is uitgebeten wit zonder details. In de nabewerking krijg je deze details niet meer terug. Bij een piek links is de foto te donker. Licht je donkere delen op, dan krijg je ruis in je foto.

Papegaaiduiker in [IJsland](#) – Nikon D810 – 600mm – f/8 – 1/2000 – ISO1000

In de nabewerking is het met ETTR eenvoudig mogelijk om meer detail in het wit en het zwart toe te voegen door de instellingen van de hooglichten en schaduwen aan te passen. Dit is ook gedaan met bovenstaande foto van de papegaaiduiker.

Overigens, is het voor mensen die niet in RAW fotograferen, maar in jpg beter om niet over te belichten, maar een gemiddelde belichting te maken. Een jpg-foto is lastiger te bewerken.

Als je vogels in bomen fotografeert dan heb je bijna altijd te maken met tegenlicht van de lucht boven de bomen. Het resultaat wordt dan al snel dat de betreffende vogels en takken eigenlijk niet meer worden dan contouren. Bij tegenlicht moet je vaak 2 tot 3 stops overbelichten. Dit noemt men belichtingscompensatie.

Dit is ook van toepassing op vogels in vlucht. De lucht is lichter van kleur dan de vogels die voorbij vliegen. Ook is de lucht in een grotere hoeveelheid aanwezig. De camera zal hierdoor al snel kiezen voor een belichtingsmeting op de lucht in plaats van op de vogels. Met als resultaat dat de overvliegende vogels veel te donker worden. Ook hier gebruik je dus ETTR of belichtingscompensatie voor.

ETTR is het handigst te gebruiken als je fotografeert in de M stand. Staat je camera op de M stand dan kan je dit zelf doen door het aanpassen van de sluitertijd en/of de ISO waarden. Het kan natuurlijk ook door middel van het aanpassen van het diafragma, maar die wil je zo veel mogelijk hetzelfde laten.

Belichtingscompensatie (Exposure compensation)

De belichtingscompensatie staat nu ingesteld op +1. Hiermee overbelicht je de foto iets.

Als je de camera in de A of Av stand hebt staan, waarbij je het diafragmagetal vast hebt gezet dan kan je ETTR bereiken door een of enkele stops over te belichten met de +/- knop. Dit is het knopje voor de belichtingscompensatie.

Veel camera's hebben een metertje waarin 0 het middel punt is. -3 de onderbelichting en +3 de overbelichting. Je kan deze net zoals het voorbeeld hierboven vinden op het scherm van de camera en op veel camera's onderin de viewfinder. Met vogelfotografie wil je de waarde niet op 0 hebben maar ongeveer op +1 tot +1,1/3^e stops. Dit geeft meestal de beste belichting. Met vogels in bomen of in vlucht ga je zelfs vaak tot +2 of +3 stops. Hou ook hierbij wel je histogram dus goed in de gaten.

Lees [hier](#) extra informatie over het gebruik van de belichtingscompensatie knop.

De belichtingscompensatie knop.

Het +/- knopje, officieel de belichtingscompensatie knop genoemd, geeft je de mogelijkheid om je foto iets over te belichten door de knop in te drukken en je waarde naar bijvoorbeeld +1 of +2 te verplaatsen.

Witbalans

De witbalans van je camera zorgt ervoor dat de foto die je maakt de juiste kleur heeft, mits deze op de juiste instelling staat. De meeste fotografen laten de camera op AWB, automatische witbalans, staan. Hierbij bekijkt de camera zelf wat voor instelling nodig is, om je foto een juiste kleur te geven. Vaak gaat dit goed, maar even vaak ook niet.

Simpel gezegd is de witbalans niet veel meer of minder dan de warmte van de kleurtemperatuur. Deze wordt weergegeven in Kelvin, afgekort als K. Als je de camera op automatische witbalans laat staan bepaalt de camera dus zelf zijn temperatuur. Je kunt ook kiezen uit allerlei iconen in de witbalans instellingen van je camera. Eigenlijk zijn dit niet meer dan ingebouwde presets (voorstellingen) waarbij de Kelvin wordt aangepast naar de waarde die het beste past bij de situatie die het icoontje weergeeft.

Mocht je handmatig de instellingen willen instellen dan is voor open gebieden bij lichte bewolking de instelling voor daglicht de beste keuze. Bij zwaarbewolkt, maar ook in bossen waar relatief minder zonlicht beschikbaar is, is bewolkt meestal de beste keuze.

Wil je de kleurtemperatuur helemaal zelf bepalen dan is dit mogelijk via de K stand waarbij je zelf de kelvin waarde aangeeft. Hoe hoger de waarde, hoe geler/warmer de kleur. Hoe lager de waarde, hoe kouder/blauwer de kleur. Kies je er zelf voor om dit handmatig in te stellen dan zal je met vogelfotografie meestal tussen de 5200K en de

	<i>Automatische Wit Balans</i>
	7000 K <i>Schaduw</i>
	6000 K <i>Bewolkt</i>
	6000 K <i>Flitser</i>
	5200 K <i>Daglicht</i>
	4000 K <i>Fluoriserend</i>
	3200 K <i>Kunstlicht</i>
	<i>Zelf instelbaar (Kelvin)</i>

6000K zitten. Met deze kleurwaarden voorkom je over het algemeen kleurzweem. En je hebt dan de meeste controle over de kleur van de foto.

Mocht je uiteindelijk achteraf toch de verkeerde keuze hebben gemaakt, of de AWB van de camera tekort zijn geschoten dan is gelukkig met de RAW-nabewerking dit relatief eenvoudig te corrigeren.

Deze vogel is gefotografeerd op onze fotoreis [Pantanal](#). Bij deze foto is gebruik gemaakt van daglicht setting (5200K) van de camera.

Roodkuijkardinaal in de Braziliaanse Pantanal. Nikon D810 – 400mm – ISO 5.6 – 1/800 – ISO 1250

Blijf oefenen

Het krijgen van de ultieme vogelfoto's, het perfecte plaatje zoals jij hem wil hebben, vergt oefening. Heel veel oefening. Net zoals een muzikant jaren en jaren oefent om zijn instrument helemaal tot in de puntjes onder controle te krijgen, een topsporter dag in en dag uit traint om tot de top te behoren, zal je als fotograaf ook jezelf moeten blijven ontwikkelen. Blijven oefenen dus. Bekijk je foto's. Ben je niet tevreden over je foto, zoek de reden. Waarom is de foto niet goed? Welke instellingen zijn correct en welke zijn incorrect. Wat kan je doen om er voor te zorgen dat je deze fout niet meer opnieuw maakt. Hier gaan duizenden en duizenden foto's overheen.

Maar bovenal, beleef plezier aan het fotograferen en ben trots op je resultaten. Succes!

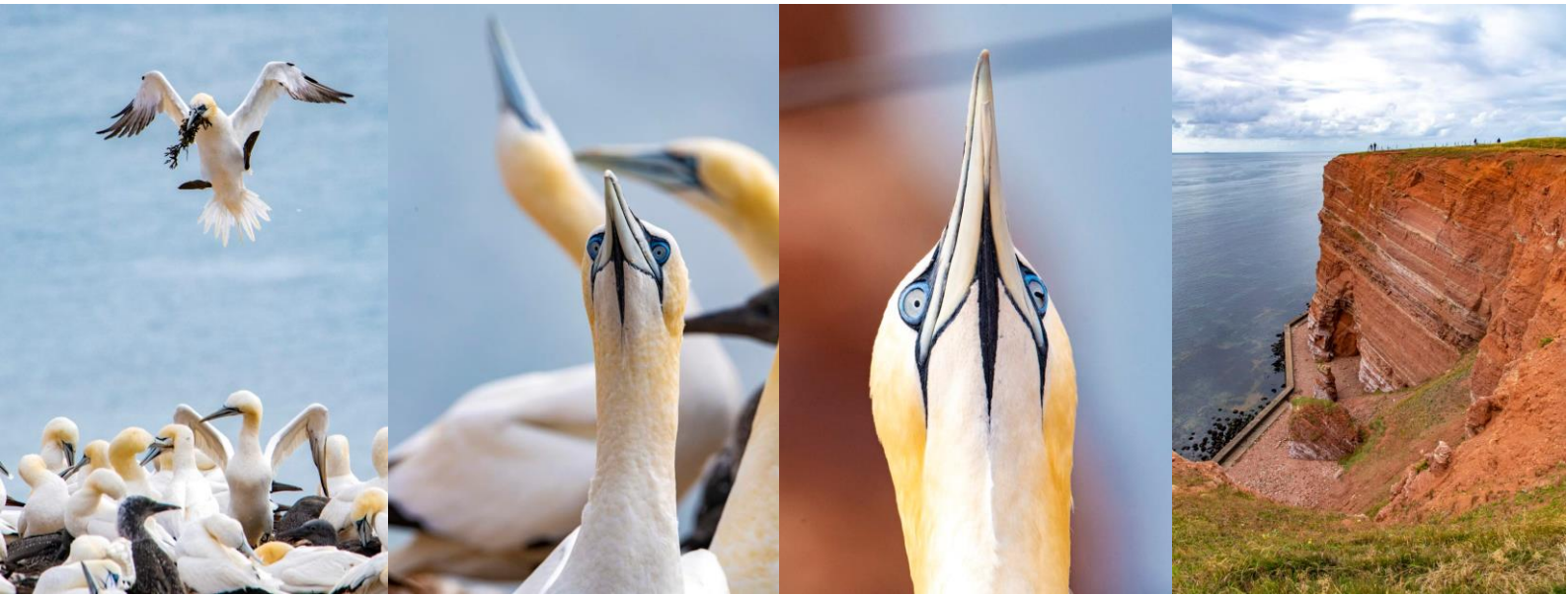
Witkeelcaracara in Argentijns Patagonië. Nikon D810 – 400mm – f/6.3 -1/8000 – ISO1000

Fotoreizen naar Helgoland in winter en zomer

Onze Fotoreis Helgoland is een must voor natuurfotografen. Zowel onze Winter Fotoreis Helgoland als onze Zomer Fotoreis Helgoland is een echt walhalla voor natuurliefhebbers. En... het leuke is, dat je beide reizen kunt meemaken. Ze zijn namelijk totaal verschillend qua dierenleven wat je ziet. In de winter ligt de nadruk op de jonge, witte, wollige zeehondenpups en hun moeders, terwijl de fotografiereis in de zomer zich naast zeehonden ook vooral richt op Jan van Genten en andere vogels. En alhoewel het vastleggen van de dieren de hoofdreden van deze fotografiereis is, is landschapsfotografie ook onderdeel van zowel de Winter als Zomer Fotoreis Helgoland. Tijdens zonsopkomst en zonsondergang sta je met jouw camera paraat. Wij hebben onze fotoreizen naar Helgoland bewust niet in het weekend gepland, maar grotendeels door de week, om grote groepen fotografen te mijden en om in alle rust te kunnen fotograferen.

Schrijf je nu in